АГУУ ИЛАЛТЫН ҮДЭРӨӨР, НҮХЭДҮҮД!

СЭЛМЭГ БАЙГ ЛЭ ТЭНГЭРИМНАЙ!

«Дайн дүүрээ, дайн дууһаа, дайн болёо!», «Илалта!» ...н мэдээсэл бүхы орон доторнай, бүхы дэлхэй дээрэ ...лгаан түргөөр тараа бэлэй. Хорин найман жэлэй ...н тээ, 1945 оной нарата хабарай тэрэ үдэрые мүнөө ...һаа дээшэ наһатай хүнүүд һанана, хэзээдэшье ...хагүйл. Энэ илалта түүхын хуудаһанда алтан үзэ... бэшэгдэн мүнхэрөө. Дүрбэ шахуу жэл соо үргэл...эн шуһата дайнай үзэгдөөгүй ехэ бэрхэшээлые даа...араһан, хархис дайсан—фашис Германие илаһан ... хүнүүдтэ, совет сэрэгшэдтэ айхабтар ехэ баяр асар... байн юһэн!

Совет арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түүхэтэ ...дэрнүүдэй нэгэн — мүнөөдэрые тэмдэглэжэ байхадаа, ...н ямар хүшэ хүлһөөр туйлагдаһанине мартаха ...йбди. Али нэгээ дайнда мордохуулаагүй айл гэжэ ...агүй. Эсэгын хэдэн хүбүүдэй дайнай газарта баата... үхэлөөр унаһаншье ушар тоолошогүй олон байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн социалис бай...алтатай манай гүрэндэ туйлай ехэ шалгалта болоһон ... Европын хэдэн олон гүрэнүүдые зэрлиг муухай... эзэмдэһэн фашис Германи дайнай түрүүшын үедэ ...зуураар нилээд холо дабшажа шадаһан. Балтиин да... Хара далай хүрэтэр һунаһан фронт дээрэһээ эхи..., фашистнуудай хаана хүрэһыень, хэды ехэ газар ...емнай эзэмдэһыень, хэмгүй олон хото, тосхонуудые ...аргаһыень, үгы хэһыень, арадаймнай ажахыда ямар ...ол ушаруулһыень, хэды олон үбгэд хүгшэдые, ба... бэреэдые, үрн хүүгэдые хюдаһыень мэдэнэбди.

Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро бүхы совет хү... нэгэ хүн шэнгеэр гүрэн түрэеэ хамгаалха нангин ...тэ бодоо һэн. «Бүхы юумэеэ фронтдо, бүхы юумэеэ ...ада!» гэһэн уряада Эхэ оронноймнай арад бүхэн хаба...аараа харюусаа. Тэдэнэй эбдэршэгүй хани нэгэдэл ...ис дайсанда дабагдашагүй хаалта боложо үгөө. Со...ис Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа хайрлангүй, ...най ДЗО-дой галаар соробхилжо байһан амһар бүг...унаһан Александр Матросовой баатаршалга бүгэдэн...эн сэхэ тэмсэлэй үльгэр жэшээ болоһон. Тэ...аатаршалгыень олон арадай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо ...д хүбүүн Иннокентий Баторов дабтаһан байна. ...убликымнай 34 хүбүүн Советскэ Союзай Геройн ...р нэрэ зэргэдэ хүртэһэн гээшэ.

...айнай хүндэ хүшэр үедэ хүсэтэ техникээр, буу зэбсэ... сүм хангагдаһан. дайшалхы шадабарияа шууд түр... хубилгаһан манай сэрэгшэд фашис эзэмдэгшэдтэ ...а сохилто үгэжэ ороо. Тэдэнэр гансахан өөһэдынгөө ...ые дайсадһаа бусаан абаа бэшэ, Европын хэдэн ...удай арадуудые фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлһэн ... юм.

...ашис Германиин дарагдажа, рейхстаг дээрэ Илалтын ...н тугай мандуулагдаһанһаа хойшо 28 жэл үнгэрбэ. ... үе соо дэлхэйн шарай тад ондоо болоо. Манай Эхэ ... капиталис гүрэнүүдэй дунда гансаарханаа бай...аб даа. Харин мүнөө социалис хани нүхэсэлэй аха ...гүрэнүүд байгуулагданхай. Варшавска договорто ...табиһан гүрэнүүдэй нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэн Евро... социалис оронуудай амгалан тайбан ажабайдалые ...алдаг найдамтай хүсэн мүн.

...алхэйн хоёрдохи дайнай дүүрээшье һаа, амгалан бай... тогтоогдоо гэжэ хэлэхын аргагүй. Эрэлхэг зоригтой ...ам арадай эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө шуһата тэмсэл...алта туйлаһан ушар хадаа һүүлэй үеын дэмбэрэлтэ ...үүдэй нэгэн болоно. Вьетнам арад империализмда ...ү тэмсэлдээ гансаардаагүй. Нэн түрүүн хүсэн тү... Советскэ Союз, социалис бусад гүрэнүүд вьетнам ...а экономическа, сэрэгэй талаар туһаламжа ходо ...эһэн, мүнөөшье туһаламжаяа үргэлжэлүүлһэн зандаа. ...икын империалистнууд арбаад жэлэй туршада ...амда эзэрхэг түримхэй эгээл муухай дай хэһэн .... Хүн зонние олоор алаха, хюдаха мүнөө үеын ... буу зэбсэг, хүсэтэ техникэ хэрэглээ. Өөрынгөө үнэн ...эй түлөө тэмсэлдэ бодоһон вьетнам арадые ...лдүүлжэ» ядаһан империалистнууд булигдаһанаа ...жэ, Урда Вьетнамһаа сэрэгүүдээ гаргаха баатай бо...

...индохитадта аюулта дайнай дүлэн үшөөл унтараагүй. ... сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ ...он Камбоджын, Лаосой патриодууд тэмсэлэй тугые ... үргэнхэй. Эндэ Америкын агаарай сэрэгүүд үбгэд ...дые, ухнбүүдые, гам хайрагүйгөөр бомбодоно, алана, ...

...тын зүүн зүгтэхи шахардуу шанга байдал хүн тү...эй һанаа зобооһон зандаа. Америкын империализ... тухирдаһан болоһон Израиль хүршэ араб оронуу...а газар дайдые бүдүүлигээр эзэмдээд, хорото ... эмхидхэн, хүн зонние алана, дээрмэдэнэ, шуһата ... һужэрөөхэ һэдэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

...сэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта тү... дүүрэһэнһээ хойшонхи үе соо социалис хани нү...ай оронууд, социализм, коммунизм байгуулха зам...гдөөгүй ехэ амжалтануудые туйлана. Манай пар...авительство түрэл арадайнгаа амгалан ажалые най... һайнаар хамгаалжа байһан Совет Армиин хүсэ ...ые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хан.... Зэбсэгтэ хүсэнүүднай мүнөө үеын эрхим техни... хангагдана, сэрэгшэднай агаарта хэнһээшье дээгүүр ..., уһанда хэнһээшье холуур тамарна, хэнһээшье ...р буудана, дайшалхы шадабарияа арьбадхана.

...вет оромнай бата бэхи эб найрамдалай түлөө шууд ... тэмсэнэ. Зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохын түлөө, со...на элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ... зэргэ оршон ажаһуухын түлөө манай парти, пра...ельствын политика бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһоор ....

...ПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум партиин XXIV ...дын шиндхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ...ральна Комитедэй уласхоорондын ажал ябуулга ту...нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл шагнажа, зүбшэн ...һэн байна. Коммунизм байгуулжа байһан совет ара...аюулгүй байдал ба дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрам...хангаха талаар Политбюрогой хэһэн ажалые Пленум ...шаан дэмжээ. Мүн тиихэдэ Л. И. Брежневтэ «Ара... хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» ...хоорондын Ленинскэ шан барюулга хадаа бүмбэрсэг ... дээрэ бата бэхи эб найрамдал, арадуудай аюул...йдал хангахын тула Коммунис партиин, Совет гүрэ...бэлүүлдэг гадаадын политикын бодото гэршэ болоно.

...һүүлэй үедэ манай партиин Центральна Комитедэй ...хоорондын байдалаар хэһэн хүдэлмэри хүн зондо ... харагдана. США-гай, Франциин президентнүүдтэй, ... Германиин канцлертай, харин бусад гүрэнүүдэй ...дэгшэдтэй манай парти, правительствын хүтэл... уулзажа, дайнай аюул сараха талаар шухала ...нүүдые шиидхэнэ. Энэ хүсэл оролдолгоорнь со...нүүд омогорхон баясанабди.

...найрамдалда дуратай ажалша арадуудай тэнгэри хо... сэлмэг байг лэ!

Баярай суглаан

...нинэй орденто опе-баледэй театр соо ...үдэр Илалтын үдэр-...зорюулагдаһан горо-... ажалшадай түлөө ...эдэй баярай суглаан ...бо.

...лаан-Үдын гарнизо-... сэрэгшэдэй түлөө-...д баярай суглаан-...хабаадалсаба.

Баярай суглаанда хабаадагшад Илалтын һайндэртэ зорюулагдаһан элидхэл шагнаба.

Удаань ехэ концерт болоо. Оперо, баледэй театрай, Буряадай искусствын элитэ артистнар концертдэ хабаадалсаһан байна.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 108 (14128) | 1973 оной майн 9, среда | Сэн 2 мүнгэн

ТАРИЛГЫН ЭРШЭ ШАНГАДАНА

300 ГЕКТАР ШЭНЭ ГАЗАРТА ШЭНИИСЭ ТАРИГДАБА

Эртынгээ тарилгада аймаг соогоо түрүүлэн ороһон Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» совхоздо хүдэлмэриин эршэ үдэр бүри шангадана, үргэдэнэ. Ажахын тракторна гурбан бригадада мүнөө тарилгын 16 агрегат ажаллана. Майн 4-нэй байдалаар совхоздо 600-гаад гектар шэниисэ хэрээһэлүүлэн таригдаад байна.

Шаралдайн механизаторнууд болон таряашад кубаниинхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоходоо, тарилгаяа 945 гектараар үргэдхэхэ, нёдондонойхидо орходо ороохото ургамалай гектар бүриин ургасые 3 центнерээр дээшэлүүлхэ гэһэн социалис уялта абанхай. Бүхыдөө эндэхид мүнөө жэлдэ 109500 центнер ороохо таряа хүряаха гэһэн дайшалхы зорилго урдаа табинхай. Энэнь ямар аргаар ажахыда бэелүүлэгдэжэ эхилээб гэхэдэ, ургаса багаар үгэдэг зелёнкын эзэлдэг талмай нилээд хороогдоо, шэнэ газар ехээр хахалагдана. Тиигэжэ совхозой механизаторнууд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ 8080 гектарта ороохото ургамал, тэрэ тоодо 4760 га шэниисэ, 250 га горох., 200 га ешмээн, 2870 га обёос тарина, гектар бүриһөө 13,5 центнер ороохо хуряаха гэһэн түсэбтэй.

Тракторна бригада, тарилгын агрегадуудай хоорондо мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хүдэлмэриин дүн таба хоноод лэ гаргагдана, эрхимлэжэ гараһан тракторна бригадада совхозой дирекциин, парткомой, профсоюзай рабочкомой дамжуулгын Улаан туг, үнэтэ бэлэг барюулагдана. Агрегадуудта улаан тугхан үгтэнэ. Совхозой механизаторнууд эртынгээ тарилга хүдэлмэриин 12 үдэртэ, хабарай бүхы хүдэлмэри майн 26 хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн зорилготой.

Ажахын механизаторнууд һайндэрэй урдахана Түгнэдэ 300 гектар шэнэ газар хахалжа, тэрээн дээрээ шэниисэ тарья. Бүхыдөө 400 гаран гектар шэнэ газар ашаглагдахаар хараалагдана.

Тракторна бригаданууд, тарилгын агрегадуудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ коммунист В. Л. Носковой хүтэлбэрилдэг тракторна хоёрдохи бригадынхид түрүүлжэ ябана. Тус бригадын коллектив түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ажаллажа, 400-гаад гектарта тарилга хээд байна. Энэ бригадын механизаторнууд болон таряашад эдэ үдэрнүүдтэ Хушуун гэжэ газарта тарилга хэжэ байна.

Сулхари голой урда эрьедэ байрлаһан энэ бригадын полевой станда хон-жэн, Хүхэхэн утаатай түүдэгэй хажууда тогоошо эхэнэр гансааран бүмбэлзэнэ. Хабарай һабяаһагүй һалхин шанагдажа байһан эдеэнэй амтатайхан үнэр иишэ тиишэнь үлеэнэ. Гансал добуунай саанаһаа тракторай хүнхинөөн элихэнээр дуулдажа, таряалан дээгүүр хуа тооһоной бөөгэнэн өөдөө дэгдэхэнь харагдана. Борохон үүлэнэй нэгэ хэды абаахай саһа шэдээд орхиходонь, тэрэнь газарта унажа хүрэнгүй хайлашана. Полиин захада байһан бригадир В. Л. Носков тэрэ саһанай ороһыешье обёорногүй хэбэртэй, Тэрэнэй һанаан добуунай саана ябаһан агрегадуудта хадуугданхай хаш. Варфоломей Леонтьевич түрэл совхозойнгоо тракторна бригадые үнихэнэй хүтэлбэрилнэ. Тэрэ 31-дэхи жэлээ тарилга хэжэ байна. Тиимэһээ хэнэй агрегадай ямараар ябаһые һайн мэдэнэ.

— Түгнэдэ 300 гектар шэнэ газар хахалжа, тэрээн дээрээ шэниисэ тариһанаа һаяхан эндэ ерээд байнабди. Мүнөө жэлдэ тарилгымнай талмай 300 гектараар үргэдхэгдэжэ, 2800 гектарта хүрэнхэй. Тиимэһээ тарилга дээрэ үдэрһөө байха час, минута гамтай. Эртынгээ тарилга хүдэлмэриин 12 үдэртэ дүүргэхэ гэһэн уялга механизаторнуудай абанхай. Гектар бүриһөө 15,6 центнер ургаса абахын түлөө тэмсэнэбди. Хүн бүхэн оролдосотойгоор ажаллана. Жэшээнь, **Ф. М. Шадринай, С. М. Соловьевой агрегадууд үдэртөө 35—40 гектар хүрэтэр тарилга хэжэ, даабаряа 150—170 процент дүүргэнэ.** «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошод В. И. Аносов, Н. Н. Филиппов гэгшэд сеялкэнүүдтэ хүрэнгын ороохо таһалгаряагүй зөөнэ. Сеялкэшэд тэдэнние хүлеэжэ, минуташье сагаа миин байнагүй, — гэжэ Варфоломей Леонтьевич мэдүүлбэ.

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ ороохото ургамалай баян ургасын эхи табилганда механизаторнуудһаа гадна, хонишод эдэбхитэйгээр хабаадана. Тракторна 3-дахи бригадын механизаторнуудтай хамта хонишод М. И. Шадрин, Е. В. Калашников гэгшэд сеялкэшэдээр ажаллана. Тэдэнэр мүнөө Хүгөөтын галуунай фермын хажууда ногоон тэжээлдэ гэжэ 30 гаран гектар дээрэ шэниисэ тарижа байна.

— Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо манай отарын хонишод зуун хонин бүриһөө 90 хүрьга түлжүүлхэ гэһэн уялга абаһан юм. Бидэнэр зууһаа 91 хүрьга абажа, уялгаяа дүүргээбди. Түл түрсэ абалгын халуун саһа отарадамнай дүүрэнхэй. Нэгэ бага сүлөө забдатай болоходоо механизаторнуудтаа туһалжа байнабди,—гээд хонишон М. И. Шадрин хөөрэнэ.

Ажахын алишье бригадануудай полинууд дээгүүр ябахада республикынгаа ойн баярай жэлые ажалай эрхим бэлэгээр угтахын, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ ороохото ургамалай баян ургаса абахын түлөө тэмсэлэй улам эршэдэжэ, үргэдэжэ байһаниинь харагдаба.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой тракторна 2-дохи бригадын сеялкэшэд М. М. Павлуцкий, Д. И. Петров гэгшэд сеялкэдээ ороохо хэжэ байна.

Авторай фото.

АЙМАГТАА ТҮРҮҮЛБЭ

Май һарын гараад байбашье, ёһотойл дулаахан хабарай шэнжэ үшөөл ороногүй. Саяан уулын оройдо дун сагаан саһан бэйраһаа хүдэлөөгүй ялайжа хэбтэнэ.

Тиимэһээ Түнхэнэй аймагай колхоз, совхозуудта хабарай тарилга урда урдынхиһаа хожомшог эхилжэ байна.

Эгээн түрүүлэн «Восточные Саяны» колхоз эртын таряа — шэниисэ, горох тарижа захалба. Галбай нютагай тракторна бригадада (бригадирынь М. П. Леонтьев) һүүлэй гурба-дүрбэн үдэр соо 120 гектарта горох, 130 гектарта шэниисэ таригдаа. Пенсионернүүд А. Д. Цыбиков, С. Ш. Сыдеев, Б. С. Цыбиков, Б. Д. Пархаев, Р. Ж. Ардаев гэгшэд үндэр наһатай болоһоншье һаа, өөһэдынгөө һайн дураар сеялкэшэдээр хүдэлжэ, байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Таһархайн, Таалын отделенинүүд тарилгадаа жэгдэрэн ороод, түрүүшын 50—60 гектарта шэниисэ, обёос, горох таряад байнхай.

Б. ЯБЖАНОВ.

Июниин 17-до

нютагай Соведүүдэй һунгалта

ЭРХИМҮҮД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

УЛААН-ҮДЭ. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяхаконсервын комбинадай колбасна заводой коллектив ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй депутадта кандидадаар **Прасковья Хамагаевна Хамагаевае** дэбжүүлбэ. Нүхэр Хамагаевагай хүтэлбэрилдэг бригада завод соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг, коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг Прасковья Хамагаевнагай бригада Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэнхэй, мүнөө юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые бэелүүлжэ эхилэнхэй.

***

Улаан-Үдын стамотологическа поликлиникын хүдэлмэрилэгшэдэй ниитын суглаан боложо, ажалшадай депутадуудай Советскэ райсоведэй депутадта кандидадые дэбжүүлбэ. Эндэ депутадта кандидадаар поликлиникын ахалагша врач **Виктор Андреевич Зыбин** гэгшэ нэрлэгдэһэн байна.

КАБАНСК. Нютагай Соведүүдэй һунгалтада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Мүнөө ажалшадай депутадуудай аймагай Соведые һунгаха һунгуулиин 75 округ байгуулагданхай. Тэдэ округуудһаа һунгагдаха депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ аймаг дотор эхилбэ.

Аймагай Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ һунгалтын урда тээхи суглаан Байгалай совхозой Тимлюйн таряан ажалай бригадын коллективтэ боложо үнгэрбэ.

Суглаанда хабаадагшад Кабанскын аймагай Соведэй депутадта кандидадаар совхозойнгоо эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн болохо овощ ургуулдаг звеное даагша **Татьяна Петровна Помазкинае** нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ. Нүхэр Помазкина ажалша бэрхэ эхэнэр, тосхонойнгоо. ажахынгаа коллективэй дунда хүндэтэй нүхэр юм гэжэ кандидат тушаа үгэ хэлэһэн лэ хүн тэмдэглээ. Энэ нүхэр манай этигэл найдабарие гүйсэд харюулха байха гэжэ аймагай Соведые һунгаха Тимлюйн 44-дэхи һунгуулиин округой бүридэлдэ ородог һунгагшад үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

Һунгалтын урда тээхи иимэ нэгэ суглаан Клюевскэ леспромхозой модоной цехтэ болобо. Эндэ суглараһан хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад аймагай Соведтэ депутат болгон Клюевско-Лесной 65-дахи һунгуулиин округһоо һунгагдахаар цехэйнгээ рамщик басаган **Валентина Фёдоровна Клишикае** кандидадаар дэбжүүлээ.

Аймагай Соведтэ һунгагдаха депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгалтын урда тээхи суглаанууд хаа хаанагүй зарлагдажа, эрхим нүхэдэй нэрэнүүд дурдагдажа, солонь дуудагдажа эхилбэ.

Н. ПОПОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ЗАГАРАЙ. Онохой комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадай ниитын суглаан үсэгэлдэр болоо. Энэ суглаан дээрэ тэдэнэр аймагайнгаа Соведэй депутадта өөһэдынгөө кандидадые дэбжүүлһэн байна. Комбинадай цехэй оператор **Николай Алексеевич Гигаловай** нэрын депутадта кандидадаар нэрлэгдэхэдэ, суглагшад альга ташалгаар дэмжээ.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениин колхознигууд ниитынгээ суглаан дээрэ нютагай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Ташаланай № 49 һунгуулиин округһоо аймагай Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлээ. Эндэ ВЛКСМ-эй гэшүүн, колхозой 1-дэхи отделениин һүнэй фермын түрүү һаалишан **Галина Фёдоровна Семенюк** нэгэн дуугаар нэрлэгдээ.

Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад ниитынгээ суглаан дээрэ аймагай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **Дашинима Санжимитыповна Санжимитыповые** нэгэн дуугаар дэбжүүлһэн байна.

Д. ДАШИЦЫРЕНОВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1973 оной майн 9 — № 103 — Москва хото

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд прапорщигууд ба мичмэнүүд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Нүхэд Армиин болон Флодой ветеранууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад!

Фашис Германие илаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтын 28 жэлэй ойе совет арад, тэрэнэй сэрэгшэд, социализмын аха дүү оронуудай ажалшад, бүхы хүн түрэлтэн мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн манай Эхэ ороной түүхэдэхи эгээн хүшэр туршалга болоһон байгаа. Энэ туршалгые совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд нэрэтэй солотойгоор дабажа гараа. Эдэнэр фашис түримхэйшүүлые бута сохихо хэрэгтэ шиидхэхы хубитаяа оруулһан юм. Армиин болон Флодой сэрэгшэд, тылэй ажалшад, партизанууд Коммунис партиин хүтэлбэри доро ябажа, моральна дээдэ шэнжэ шанар, урдань үзэгдөөгүй бата тэсэбэри, шэн зориг ба баатар габьяа гаргаа һэн. Энэ дайнда манай ороной бүхы нацинуудай ба үндэһэ яһатадай гаргаһандал адли жэшээнүүд — моральна-политическэ нэгэдэлэй, дайшалхы холбоо барисаагай, олониитээрээ баатаршалга гаргалгын иимэ жэшээнүүд түүхэдэ урдань байгаагүй юм. Социалис туйлалтануудаа аршалан хамгаалһан, дэлхэйн соёл болбосоролые фашис бүдүүлиг һүйдхэлэй аюулһаа абарһан, арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлдэ хүсэн түгэс дэмжэлгэ үзүүлһэн совет хүнүүдэй алдарта баатаршалгань хэтын хэтэдэ мартагдахагүйл. Гитлеровскэ Германие илаһан ябадал — Совет гүрэнэй илагдашагүй хүсэтэй байһанай, социалис байгуулалтын тон булюу байһанай, капитализмһаа тэрэнэй арсашагүй үлүү һайн байһанай гэршэ болоо.

Манай орон дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ коммунис байгуулалтадаа гайхамшаг шэнэ амжалтануудые туйлаһан байна. Советскэ Союзай ажалшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, партиин Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной), апрелиин Пленумүүдэй табиһан, «Совет Социалис Республикануудай Союзай табин жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэл дотор тодорхойлогдоһон зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабаринуудые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн түрүү предприятинуудай, колхозууд болон барилгануудай коллективүүдэй үүсхэлээр орон доторнай дэлгэрээ. Хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, арадай интеллигенци ажалай бүтээсын саашанхи ургалтын түлөө, үйлэдбэриин ашаг үрэ улам дээшэлүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ, продукци ехээр, эрхим шанартайгаар, гаргаша багатайгаар бүтээн гаргахын тула шухала нөөсэ арга боломжонуудые бэдэрнэ. Совет хүнүүдэй ажабайдал үдэрһөө үдэртэ улам һайн һайхан, болбосоролой талаар бүри баян дэлгэр боложо байна.

КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлон хараалһан, гадаадын политическэ программа бодото дээрээ шууд бэелүүлэгдэнэ. Советскэ Союзай, социализмын аха дүү оронуудай, эб найрамдалта бүхы хүсэнүүдэй оролдолгын ашаар уласхоорондын оршон байдал эли бодо заһараа, гүрэнүүдэй хоорондын харилсаан һайжараа. Империалис түримхэйлэлгын хүсэнүүдые баатар габьяата вьетнам арадай илаһаниинь — эб найрамдалай, сүлөөтэ байдалай гайхамшаг амжалта болоно. Бүхы Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангахын түлөө хүдэлөөн улам үргэдэжэ байнхай.

Гэхэ зуура, бата бэхи эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал туйлаха хэрэгтэ һаад тойбо татадаг, нүлөөтэ хархис хүсэнүүд империалис гүрэнүүд дотор хорото ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Уласхоорондын шахардуу байдалай гуламтанууд үшөөл бии байһаар. Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин хэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгууд усадхагдаагүй байна.

Совет хүнүүд империализмын эзэрхэг түримхэй бүлэгүүдэй хорото ябуулгануудые һэримжэтэй хёрхоор адаглан харана, оронойнгоо экономическа болон хамгаалхы хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгын хэрэгтэ ажал болон эрдэм мэргэжэлээ сүм зорюулна. Социалис Эхэ ороноо найдамтайгаар хамгаалхын тула шухала бүхы юумэнүүдэй манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ бии байхынь тула Коммунис парти, Советскэ правительство саг үргэлжэ оролдолго гаргана.

Эсэгэ орондоо, парти болон арад зондоо заха хизааргүй үнэн байдаг, дайшалхы һайхан ёһо заншалнуудта үнэн байдаг совет сэрэгшэд Варшавска договорто хабаатай оронуудай арминуудтай нягта холбоо барисаатай байжа, социализмын агууехэ туйлалтануудые хёрхоор сахин хамгаална, эзэрхэг түримхэй ямаршье дайсание эрид шууд бута сохихоор хододоо бэлэн байна.

Илалтын һайндэрөөр дашарамдуулан, Армиин ба Флодой сэрэгшэдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша бүгэдые амаршалан, баяр хүргэнэб!

Фашис Германие илаһаар 28 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан **нигэжэ захирнаб:**

Мүнөөдэр, майн 9-дэ, нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл — баатар-хото Москвада, союзна республиканудай ниислэлнүүдтэ, баатар-хотонууд: Ленинград, Волгоград, Севастополь ба Одессэдэ, баатар-хэрэм Брестдэ, гэрэшэлэн Мурманск, Свердловск, Новосибирск, Хабаровск, Владивосток хотонуудта артиллериин гушан буудалгаар салют үгэхэ.

Манай Эхэ ороной сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудай үеэр унаһан баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Агууехэ совет арад, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй оборонын министр
Советскэ Союзай Маршал А. ГРЕЧКО.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

АХЫН АЙМАГ

«Коммунизм» колхозой колхознигууд малай үбэлжэлгые муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэжэ байна. Коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ колхозой партийна организаци ехэхэн анхаралаа хандуулдаг болоо. Коммунистнуудайнь хахадһаа олониинь мал ажал дээрэ сэхэ хүдэлжэ, хүдэлмэридөө һайн жэшээ харуулжа ябана. КПСС-эй гэшүүд Т. Б. Габанов, Л. М. Убашеев, Д. Д. Унжунова, Ф. Б. Габанов болон бусад абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Энээн тухай КПСС-эй Ахын райкомой бюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. «1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолые бэелүүлхэ талаар тус колхозой партийна организациин хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Зүгөөр тус тогтоолые бэелүүлхэ талаар парторганизациин хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнууд бюро дээрэ шүүмжэлэгдээ. Колхозой партийна бюро абаһан уялгануудай дүүргэлтые һулаар хинан шалгана. Зарим колхознигуудай ажалдаа хайша хэрэгээр хандадагһаа, мүн бусадшье шалтагаануудһаа боложо, мал олоор гарзална. Социалис мүрысөө эмхидхэхын, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө мэргэжэлтэдэй харюусалга дээшэлүүлэгдэнэгүй.

Социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ бии байһан эдэ болон бусад дутагдалнуудые усадхаха талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд партиин райкомой бюрогой абаһан тогтоолоор хараалагдана.

ОКТЯБРЬСКА РАЙОН

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай арадай хинагшад КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулхын тулада коллективэйнгээ 1973 ондо абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтые өөһэдынгөө саг үргэлжын хиналтада абаха гэжэ шиидэбэ. Үйлэдбэриин бүхы участогуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилхэ, шанарынь һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтые хододоо шалгажа байха, алмалта, арьбалалтын гурим бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэ юм.

Тиигэжэ социалис уялгануудые бэелүүлгэдэ дайралдадаг дутагдалнуудые усадхахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхыень Октябрьска районой предприяти, эмхи зургаануудай арадай хиналтын бүлэг, постнуудта хандаһан байна.

Мяханай комбинадай арадай хинагшадай энэ үүсхэлые КПСС-эй Октябрьска райкомой бюро һайшаажа, үргэнөөр дэмжэн дэлгэрүүлхыень районой партийна эхин организацинуудта дурадхаба.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГ

«Комсомол - залуушуулай политическэ һуралсал эмхидхэхэ талаар ВЛКСМ-эй райкомой хүтэлбэридэ бии байһан дутагдалнууд тухай» гэһэн асуудал партиин Улаан-Үдын райкомой бюро зүбшэн хэлсэбэ.

Комсомол болон залуушуулай политическэ һуралсалые ВЛКСМ-эй райком харюусалгагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ бюрогой абаһан тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Олонхи кружогуудта хэшээлынь һонирхолгүйгөөр үнгэрнэ, олон ушарта, илангаяа «Дружба», «Восход», «Советская Россия», «Улаан Оронго» колхозуудай комсомолой организацинуудта һуралсагшадай ерэдэггүйһөө хэшээлынь таһалдана. «Маяк» колхозой, «Бурводстройн», ПМК-гай комсомолой организацинуудта эмхидхэгдэһэн кружогууд бүри һуралсалай жэлэй эхеэр тараагдашоо.

ВЛКСМ-эй райком пропагандистнартай һулаар хүдэлнэ, тэдэнине оло дахин һэлгэнэ. Зарим пропагандистнар теоретическэ бэлэдхэл багатай.

Комсомол - залуушуулай политическэ һуралсалай хойноһоо ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой, тэрэнэй секретарь нарай, мүн партийна организацинуудай зүгһөө ёһотой хиналтын табигдаагүй дээрэһээ иимэ дутагдалнууд гараһан байна.

Буряадай АССР-эй 50 жэл

МҮРЫСЭГШЭД УЛАМ ОЛОШОРНО

ХУРАМХААНАЙ совхозой ажалшад 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, гүрэндэ мяха, һү ехээр худалдаха бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоо һэн. Тус совхозой Доодо-Хурамхаанай һү һаалиин фермын коллектив ехэ һүнэй түлөө социалис мүрысөөе дэлгэрүүлэе гэһэн уряатайгаар совхозойнгоо бүхы һаалишадта хандаһан байгаа. Үбэлэй 7 һара соо үнеэн бүриһөө 850 литр һү һаахабди гэһэн социалис уялга тэдэнэр абаа бэлэй. Энэ уряаень һү һаалиин фермэнүүдэй һаалишад халуунаар дэмжээ һэн. Социалис мүрысөөе үүсхэгшэд — Доодо-Хурамхаанай фермын коллектив абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулаа. Жэшээлхэдэ, һаалишан Д. Гатапова 6 һарын туршада 973 килограмм һү һаажа, уялгаяа холо үлүүлээ. Энэ һаалишанай хүндэлэлдэ ажалай алдар солын туг фермын улаан булангай дэргэдэ үргэгдөө. Һаалишад Ц. Бадмаева, М. Тэлина, Л. Аюшеева болон бусад абаһан уялгаяа дүүргэбэ.

Хурамхаанай совхоз мяха гүрэндэ тушааха талаар аймаг дотороо илажа гараба. Мяха гүрэндэ тушааха байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые 127 процент дүүргэбэ. Һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэб мүн лэ үлүүлэгдээ. КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг тус совхоздо барюулагдаа. Хурамхаанай совхозой ажалшад үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахын продукци гүрэндэ тушааха түсэбөө сүм дүүргэһэн юм. Совхозой партком, дирекци, профком, комсомолой организаци үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ түшэглэдэг. Малшан В. Гарманов зунай үедэ холын бэлшээридэ малаа абаашажа, сүүдхэдээ 1000 граммһаа үлүү шэгнүүр нэмээжэ шададаг болоһхой. Ажалай түрүүшүүл КПСС-эй обкомой, райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, тэдэнэй зариманиинь ВДНХ-да ошохо путёвконуудаар шагнагданхай.

Энэ жэлдэ сагай уларилай бэрхэтэйшэгшье байгаа һаань, совхозой малшад үбэлжэлгэеэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Совхозой хүдэлмэришэдэй эршэтэ шударгы ажалай хүсөөр, совхозой партийна организациин элсүүлхы, эдэбхи үүсхэлтэ ажалай ашаар иимэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Үбэлжэлгын эхилхэһээ холо урид мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байгаа. Үйлэдбэри дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха асуудалда гол анхарал хандуулха гэжэ хэлсэгдэһэн юм. Социалис уялгануудые абаха үедэ фермэ, отара, гүүртэ бүхэнэй нөөсэ арга боломжонууд хараада абтаһан бэлэй. Малшад, механизаторнууд — совхозой бүхы хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ хабаадана, мүрысөөнэй дүнгүүд, тэрэнэй ябаса олондо мэдээжэ болгогдоно. Бюллетеньнүүд, ханын газетэнүүд, «Сахилгаан» хуудаһанууд, фотостенднүүд, «Хэн түрүүлжэ ябанаб?» гэжэ гаршагтай плакадууд олоор гаргагдажа, һайнаар хэрэглэгдэнэ. Гэхэтэй хамта малшад болон механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхын тула совхозой дирекци, партком нилээд ехэ оролдолго гаргана. Совхозой коммунистнууд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана. Тэдэнэр даалгагдаһан участогуудтаа нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, хэһэн хүдэлмэри тухайгаа совхозой парткомой урда тоосодог заншалтай.

Мүнөө малай үбэлжэлгые һайнаар түгэсхэхэ гэһэн зорилготойгоор совхозой партийна организаци ажалаа ябуулна. Агитаторнууд, политинформаторнууд, лекторнуудай ажал хүдэлмэри энэ асуудалда зорюулагданхай. Кинофильмүүдые холын малшадта харуулха, автолавкануудай ошохо график совхозой рабочкомдо табигданхай. Тобшолон хэлэхэдэ, Хурамхаанай совхозой партийна организаци нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха тусгаар түсэбтэй болонхой.

Совхозой малшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа ехэ амжалта туйлаха хүсэлэнтэй.

Н. АЛТАЕВ.

Ким Васильевич Дмитриевые ёһотойл уран дархан... һэн юумэ хэхэдээ дүйтэй гэжэ нютагайнь хүн... тадаг. Энэншье буруу бэшэ. Юуб гэхэдэ, энэ... эрхим тракторист, комбайнер, токарь, слесарь... гадна, мэргэжэл шадабаритай гагнууршан юм. Үбэлэй... рай үедэ тарилгын машина, техникэ заһабарилгада... лахадаа, Ким Дмитриев харюусалгата даабаряа һайн... нартайгаар, түргөөр бүтээдэг. Мүнөө түрүү гар... Ким Васильевич Дмитриев үбһэ хуряалгын болон... сенаж дараха машина, техникэ заһабарнлна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын аймагай «Искра» ...зой уран гартан К. В. Дмитриев.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ХАРТААБХАШАДАЙ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

Кабанскын совхозой түрүү хартаабхашан Константин ХЛЫСТОВЭЙ хөөрөөнһөө

Үни хүлеэгдэһэн хабарнай одоошье хахадлажа, баян талынгаа барагдашагүй хэшэг элбэгээр хуряажа, арад зонойнгоо эрилтые хүсэд дүүрэнээр хангахые оролдодог таряашад, луговодууд, хартаабхашад болон овощ ургуулагшадай ээлжээтэ халуун хаһа — ороон тарян, тэжээлэй ургамалнуудые, овощ, хартаабха тариха асари ехэ хүдэлмэри тулажа ерэбэ. Тиин би мүнөө совхозойнгоо хартаабхашадай энэ халуун хаһадаа эмхитэйгээр бэлдэжэ байһыень, мүн өөрынгөө дүй дүршэл тухай тобшо тэдыгээр хөөрэхэмни.

Арбаад жэлэй саада тээ совхоздомнай хартаабхашадай тусхай звено гэжэ үгы байһан юм. Тиимэһээ тарилгын газар хахалха, уһалха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, наг шэбхэ гаргажа тарааха, тариха хүдэлмэрез хабарай тарилгын дүүрэһэн хойно, нэгэ бага сүлөө ороходоо үнгэргэдэг бэлэй. Тэрэл хаһа сагтаа хараалагдаһан ажалаа бүтээдэг байһан механизаторнууд тарилгаяа һайнаар уһалжа, харууһалхые оролдодоггүй, мэнил үдэрөө үнгэргэжэл хүдэлэгшэ һэн. Хартаабхашадайнгаа ажал нигэжэ эмхидхэһэндээ жэл бүри бага ургаса хуряажа, совхознай горитойхоноор гарзатадаг байгаа. Теэд энэ бэрхэшээлһээ гарахын тула ажахымнай 1965 оной хабар хартаабхашадай звенонуудые байгуулжа, 50—50 гектар газар, хэрэгтэй машина, техникэ, трактор даалгажа үгэһэн юм.

Тэрэ үеэр элдэб ажалда ябадаг байһанаа, эдэ звенонуудайнь нэгые хүтэлбэрилхөөр томилогдожо, мүнөө 8-дахи хабараа угтаба гээшэб. Энэ хугасаа соо таһалгаряагүй ажаллахадаа, нилээд дүй дүршэлтэй болотдоо. Абаһаар хартаабха һуулгаха, тарилгаяа харууһалха дүршэлгүй дээрэһээ нилээд тухашарбашье. Үнинэй энэ ажалда хүдэлжэ, амтыень һайса мэдэһэн хүнүүдэй заабаряар ажаллажа, яһала бараг дүй туйлагдаа бэлэй. Тиигэжэ түрүүшынгээ жэлдэ гектарай 120 центнер суглуулаа һэмди. Удаань намар, үбэл, хабарай үедэ даалгагдаһан газартаа шадаал һаа, наг шэбхэ ехээр гаргажа тараахые оролдогдоо. Тиихэдээ намар хартаабхаяа хуряажа дүүргэһээр полиёо хахалаа бэлэйбди. Гол түлэб хабартаа, тарилгын урда тээ газараа элдүүрилхэдээ, тусхай картографиин ёһоор минеральна үтэгжүүлгэ оруулагша һэм. Иигэжэ хартаабхынгаа полидо жэлэй дүрбэн сагта жэншэдгүй эзэн ёһоор ажаллаһанайнгаа ашаар 1968 ондо гектарай 204 центнер, 1969 ондо — 167,1 центнер, 1970 ондо—173,5 центнер, 1971—1972 онуудта 145—157 центнер ургаса абтаа һэн. Зүгөөр эдэ дүнгүүдээ согсолон харахадамнай, дундаа нилээд илгаатай байна гээшэ. Ушарынь хадаа жэл бүхэнэй сагай уларил адли бэшэ һэн туладаа, ургасадашье горитойхон нүлөө үзүүлээ. Хэрбээ 1968 ондо эртэ дулааржа, хура бороотой байһан һаа, харин үнгэрэгшэ хоёр жэлэй туршада ган гасуур болоо һэмнай.

Саашадаа хартаабхын тогтууритай баян ургаса хуряахын тула өөрынгөө дүршэлһөө абажа, нютагайнгаа эрхэ байдалда тааралданги агротехническэ заабариин ёһоор тусхай технологи зохёоходо һайн.

Гадна бидэ хартаабхаяа тарихадаа, 18—20 сантиметр гүнзэгыдэ һуулганабди. Энэ гуримые хаананшье адляар хэрэглэлтэгүй. Өөрын технологитой болохо гэбэл, нэн түрүүлэн газарайнгаа хүрьһэнэй бүридэлые хараадаа абажа, тусхай участок дээрэ хоёр—гурбан жэлэй туршада таһалгаряагүй туршалга хэжэ элирүүлхэдэ һайн байдаг. Саашань хэлэхэдэ, манай звеногой хартаабхашад тариһанайнгаа һүүлээр 4—5 үдэрэй үнгэрхэдэ, түрүүшынгээ борнойлго эхилдэг юм. Удаань эшэ набшынь бултайжа гаратар хоёр дахин борнойлогдожо, хүрьһэнэйнь һэбхирүүлэгдэдэг, бог буртаг ногоониинь усадхагдадаг байна. Энээнэй һүүлээр һая булгайжа захалхадань, хоёр удаа зуруул хоорондын элдүүрилгэ хээд, баһал эды дахин обоолгогдоно.

Хартаабхын газарта наг шэбхэ гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулхада, ургасань хараа байса дээшэлдэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиин звеногоймнай гэшүүд даалгагдаһан газарайнгаа гектар бүридэ 5,5 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, 60 тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргадаг.

Гаргаша багатайгаар хартаабхын баян ургаса хуряахын тула бүхы ажалаа хүсэд оньһожоруулхада һайн байдаг. Ажахымнай хартаабхашадай звенонууд тарилгын, хуряалгын, мүн ургаса харууһалха хүдэлмэрез имагтал оньһон машинын хүсөөр бүтээдэг болонхой. Нигэжэ ажалаа оньһожоруулһанай ашаар суглуулагдаһан хартаабхын центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн 1 түхэриг 33 мүнгөөр доошолжо, ашаг олзомнай 30,3 процентээр дээшэлээ. Богонёор хэлэхэдэ, нёдондо манай совхоз гүрэндэ хартаабха тушаажа, бүхыдөө 31 мянга 553 түхэригэй олзо оруулаа юм. Энэнь яһала баясамаар гээшэ.

Ажахымнай хартаабхашадай салин хүлһэн урдынхиһаа баһал ондоохоноор зохёогдонхой гэхэ гү, али звеногой гэшүүдтэ хэлсээтэ шан үгэлгэтэй түлөөһэн түлэгдэнэ. Хэрбээ хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэл, тусхай гуримай ёһоор нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг байха юм. Хартаабхашадай ажалые иигэжэ эмхидхэхэдэ, харюусалгата ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг байхаһаа гадна, хүн бүхэн баян ургаса абахые хүсэнэ бшуу.

Мүнөө ажахымнай звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, онсо шалгарагшадыень урмашуулха мүнгэн шангуудай гуримууд тогтоогдонхой. Саашань хэлэхэдэ, газар таряалан эрхилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон манай звено байгша ондо даажа абаһан 50 гектар газарайнгаа гектар бүриһөө 180 центнер хартаабха хуряахаар абаһан уялгаяа сүм дүүргэхэ байһандаа найданабди.

Вл. ЖИГЖИТОВ
бэшэжэ абаба.

ЗЭДЫН комбинадай Холтосоной руднигай коллектив КПСС-эй ЦК-гай 1972 оной декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжээд, 1973 оной социалис уялгануудые баталан абаад, тэрэнээ бэелүүлхын тула оролдожо байна. Табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай 1973 ондо манай ажалда олон бэрхэшээлнүүдэй дайралдабашье, руда малталгые 8,5 процентээр, тэрээнһээ металл абалгые 2,5 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаабди.

Тиихын тула газар доро хэгдэхэ ажалые 15 процентээр ехэдхэхэ гэхэ гү, али ажалай бүтээсые түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1,4 процентээр дээшэлүүлжэ, руда малтан абалгые 1972 онойхиһоо 12 процентээр нэмээхэ болонобди. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар ехэ даабари бидэнэртэ үгтэнхэй. Тиигэбэшье, энээнине нилээд үлүүлхэ ёһотойбди.

1973 ондо абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Нэн түрүүн үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулха зорилготойбди.

Нэгэдэхеэр, социалис мүрысөө бүри һайнаар эмхидхэхэ, шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ болонобди. Участогууд, бригаданууд, звенонууд, хүдэлмэришэд хоорондоо мүрысөнэ. Халаанай, сүүдхын, арбан хоногой, һарын, кварталай түсэбүүдэй дүүргэлтэ саг соогоо элирүүлэн харуулагдадаг болоо. Социалис уялгануудые абахынгаа урда тээ хүдэлмэришэдэй суглаа үнгэргэжэ, энэ асуудал ехэ бодомжотойгоор зүбшэн хэлсээбди. Тиигэжэ хүдэлмэришэд өөһэдын уялгануудые абаа.

Гадна участок, бригаданууд хоорондоо мүрысэнэ. Хэн ямар уялгатайб, хэнтэй мүрысэнэб гэжэ гоёор бэшээд, хүдэлмэришэнэй хараха эли газарнуудта үлгэгдөө. Энээнэй хажууда мүрысөөндэ илагшадые урмашуулха гурим харуулагдана. Түрүүшүүлэй дүн, дүй дүршэл «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһан» гэхэ мэтэдэ харуулагдадаг болоо. Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ, суглаанууд дээрэ хэлэгдэнэ. Агитаторнууд мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд тухай мэдээсэнэ.

Нёдондо түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдээ һэн. Үйлэдбэриин түрүүшүүл гээгдэлдэ ороһон звено, бригада ошожо, туһа хүргэдэг, суггаа хүдэлэлсэдэг болонхой. Энэ ехэ нүлөөтэй байна. Энээнһээ гадна мастернуудай ажал шэнжэлэгдэдэг болоо. Ямар мастер хэр хүдэлнэб, халаанай даабари хэр дүүргэнэб, ажалдань ямар һайн юумэ, ямар дутагдал бииб гэжэ бодомжологдоно. Мастер тухай тусгаар дүрим рудком дээрэ баталжа, мастернуудта үгэдэг, танилсуулдаг, һүүлээрнь тэдэнтэй хөөрэлдэдэг заншалтай болообди.

Руднигай, тэрэнэй 4 участогай сүүдхынгээ даабарие дүүргээ һаа, тэдэнэй хүндэлэлдэ табан улаан одонуудые носоохо гэжэ зүбшэгдэбэ. Даабаряа сүүдхэ соо дүүргээгүй участогай одон носохогүй байха юм. Энээние горнягууд ехэ һайшаагаа. Өөрынгөө одо носоохын түлөө участогууд оролдохол байха. Мүрысөөндэ илагшад урдань дамжуулгын Улаан тугхан, вымпел абаад, һайшаалда хүртэдэг байһан һаа, мүнөө үшөө материальна урмашуулгатай болоо.

Хоердохёор, руднигай хүдэлмэришэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хангаха, ажаһуудалыень һайжаруулха хэмжээн абтажа эхилээ. Ажалай урда тээ, мүн ажалһаа гараад амарха, ажалайнгаа хубсаһа хатааха газар түхеэрхэ, ажалайнь хэрэгсэлнүүдые заһабарилха комбинадые үргэдхэжэ, 700—800 хүнэй байратай болгохо, участогуудта ажалшадай суглардаг байрануудые үргэдхэхэ, партийна кабинет түхеэрхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэхэ болонобди.

Энээнһэ гадна, Холтосон тосхоной байрын гэрнүүд заһабарилагдажа, 1972 онойхиһоо 2 дахин ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Мүн социально-культурна барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Газар дорохи уурхайнуудһаа тооһо тошо һорон гаргаха тусхай түхеэрэлгэ хабсарган табигдаха байна. Иимэ ажал бүтээгээд, байхада, уурхайнууд соо хүдэлдэг зондо ехэ хүнгэн болохо юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд табигдаха байна.

Гурбадахяар, техническэ дэбжэлтэ туйлаха гэжэ хараалагдаа. Энэ зорилго бэелүүлхын тула түбхын түрүүндэ хүдэлмэришэдые бэлдэхэ, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Уурхайнууд соо хүдэлхэ 4 хүнине нёдондо бэлдээ һэмди. Мүнөө 35 хүниие һу... жа байнабди. Мүн түрүү... дүршэл нэбтэрүүлхэ, ...ческэ талаараа баримта... һан нормонуудые хэрэг... хүдэлмэришэдэй разряд ...шэлүүлхэ гэжэ ...лаад. Тэрэнээ ...жэ эхилээбди. Газар ...даг машинануудай 20 ...центнь һэльбэн заһабари... дажа байна, хэдэн шэнэ ма... шина абанхайбди.

Дүрбэдэхеэр, ажалай... лон үйлэдбэриин журам... хижүүлэгдэхэ юм. Энэ ...далые руднигай партбю... профсоюзна, комсомолой ...митедүүд, хүтэлбэри... ехэ анхарха ёһотой. ... һаа гээгдэһэн, хожом... ерэһэн ушар, архидалга... данайхиһаа үсөөрбө... үшөөл бии байһаар. ...ушарнууд руднигай суг... нууд дээрэ зүбшэгдэнэ, ...га хэмжээнүүд абтана. ...мүүжүүлгын, ойлгуула... хүдэлмэри үшөөл шанга... ха гэжэ хараалагдаа. Үй... бэриин асуудалнуудые ... хэлгэдэ хүдэлмэришэ... өөһэдыень хабаадалсуу... тэдэнэй харюусалгые ... лүүлхэ хэмжээн бэелүү... дэнэ.

Саашадаа руднигай ...га боломжые элирүүлхэ, ...дагай шэнэ һудал бэ... олохо, металлаар бая... далнуудые хүсэд ашаг... гэхэ мэтэ хараалагдаба.

Гэбэшье манай рудни... тагдалнуудаа дууһан үс... жа байна гэжэ һанаха... шэ. Хэгдэхэ юумэн үшөө... Газар малтаха түсэбөө ... гэбэшье, руда абаха, ...лыень илгаха түсэб ... бэгүйбди. Энэмнай хад... таллаар багатай уурх... дые ашаглаһанһаа, мүн... най анхарал оролдолго... рим тэды һуларһанһаа... гэжэ сэхэ хэлэхээр.

Бии байгаа дутагд... даа зайсуулжа, дээрэ ...дэһэн гол зүйлнү... бэелүүлээ һаа, 1973 ... абаһан уялгаяа дүүргэ... гэжэ манай коллектив... гэнхэй, эдэбхитэй ажал... хэжэ байна.

Г. СОЛНЦЕВ,
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтосоной руднигай начальник.

УЯЛГА АБАА ҺАА—ДҮҮРГЭ...

ЗОРИЛГОЕО ТОДОРХОЙЛБ...

РСФСР:

НОТ — КОНСТРУКТОРАЙ ТУҺАЛАГША

ЛЕНИНГРАД. Эндэхи оптико-механическа предприятинуудай нэгэдэлэй конструкторнуудай ажалай үдэр нэгэшье минутаар һунаагдаагүй. Гэбэшье тэдэнэр зохёон байгуулхы ажал ябуулгадаа бүхэли час нэмэжэ хэрэглэхэ аргатай болоо. Эрдэм ухаанай үндэһөөр ажалаа эрхилхэ албанай хүдэлмэрилэгшэд, медигүүд болон инженернүүдтэ сагаа алмахадань туһалба. Конструкторай ажал зүбөөр эмхидхэхэ жэшээтэ проект зохёоһон байна.

Орёо тоо бодолгонууд тоолон тодорхойлолгын түбтэ хэгдэдэг, тусхай бюродо конструкторнуудай ажалда хэрэгтэй юумэ бэлдэгдэдэг. Эндэ тоолон тодорхойлолгын машинанууд хүдэлнэ.

• Ажал иимээр, эмхидхэхэдэ, шэнэ приборнуудые зохёолго хорин процентээр түргэдхэгдэхэ байна гэжэ экономистнууд тооложо гаргаһан байна.

ТАДЖИКИСТАН:

ГЭР БАРИЛГЫН ШЭНЭ КОМБИНАТ

ЯВАН. Жэлэй турша соо 35 мянган дүрбэлжэн метр байра бариха проектнэ хүсэтэй шэнэ комбинат Таджигай Яван хотодо ашаглалгада үгтэбэ. Олон дабхар, газарай хүдэлхэдэ эбдэрсэгүй, һайнаар зохёогдоһон таһалгануудтай байрануудые барихаар тус предприяти мэргэжэһэн.

Яван хотын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан дээрэһээ гэр барилгын комбинат эндэ байгуулагдаба. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһанай ёһоор, эндэ электрохимическэ ехэ комбинат баригдажа байна.

Түмэр-бетон зүйлнүүдэй эндэ ашаглалгада тушаагдаһан завод предприятиин корпусой конструкцинуудые бэлдэнэ.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

УКРАИНА:

ШЭНЭ АРГА

ХАРЬКОВ. Эндэ машина болон түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаха, задалха шэнэ арга олдобо. Энэ аргада юумэнэй халахадаа һунадаг байһан шанар хэрэглэгдэ. Украинын заочно политехническэ институдай эрдэмтэд тус аргын авторнууд юм.

Энэ шэнэ арга судна ба электромашина бүтээлгын, заһабарилгын предприятинуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Судным түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь һэргылэн харахадаа, генераторнуудай голнуудые задалха хэрэгтэй болодог. Эндэ ехэ ажал, саг гарадаг. Харьковайхид энэ ажалые нилээд хүнгэдхэжэ шадаа.

Генераторай голые оаряад байһан хахад муфтые тусхай түхеэрэлгээр халаахада, гурба-дүрбэ минутын турша соо гол һуга һүрэн абташана. Урдань отологдожо, хэрэглэгдэхэеэ болижо хаягдадаг байһан деталь бүтэн зандаа үлэдэг, хоёрдохёо хэрэглэгдэдэг болоо.

АЗЕРБАЙДЖАН:

«ЖИГУЛИИН» СЭНХИР БЕНЗИН

БАКУ. Новобакинскын Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ нефть бүйлүүлдаг заводто жэлэй эхинһээ түсэбһөө гаргуур гаргагдаһан АИ-93 бензинээр 50 мянган «Жигули» автомобилие түлишөөр хангажа болохо.

Энэ предприяти иимэ һайн шанартай түлишэ гаргаха орёо арга үйлэдбэридэ республика соогоо түрүүлэн нэбтэрүүлээ. Энэ түлишэдэ хүхэ будаг нэмээгдэнэ. Юундэб гэхэдэ, энээнһээ ондоо бензинээр хангаа һаа, шэнэ түхэлэй машинын мотоор сагһаа урид хэрэглэлһээ гараха болоно.

(ТАСС-ай корр.)

МОЛДАВИИН ССР. **Новоаненска районой таряалан дээрэ хабарай халуун хаһа эхилэнхэй. «Заветы Ленина» колхозой механизаторнууд хабарай тарилгада дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: партийна организациин секретариин орлогшо А. Палачика социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн тракторист Г. Цуркан гэгшэдэ (зүүн гарһаа) вымпел барюулжа байна. ЗҮҮН ГАРАЙ ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наран сэсэг тарнгдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ

Үйлэдбэриин олон коллективүүд энэ жэлэй түсэбые ...татайгаар дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсоходоо, ...арьбалалтын түлөө тэмсэхэ, материал, металл, электр... хүсэ гамтайгаар хэрэглэхэ уялга абаһан байна. Бу... АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет энэ ...сөөнэй түрүүшын кварталай үрэ дүн һаяхан согсолон...

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин ...лектив кварталай туршада баталагдаһан нормоһоо гадна ...процентһээ үлүү ехэ электрын элшэ хүсэ алмажа, 1-эй... гэн шанда хүртэһэн байна. Мүн отделениин главна... В. П. Жиделев, электрификациин начальник И. П. ... 60—60 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө.

«Электромашина» заводой коллективтэ 2-дохи мүнгэн ...барюулагдаа. Заводой главна инженер М. Т. Буб... главна энергетик В. П. Степура 40—40 түхэригэй ...шангаар шагнагдаба.

Локомотив-вагон заһабарилгын завод, «Бурят... нэгэдэл, «Теплоприбор» завод алмалта, арьбалалт... тэмсэжэ, һайн үрэ хүн харуулаа гэжэ тэмдэглэгдэ...

Тиихэтэй хамта Министрнүүдэй Совет болон профсо... областной совет алмалта, арьбалалтын гурим наринааа... ха талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулаагүй коллективүүд... рүүлээ. Тимлюйн цементын заводой, шэлэй заводой, ... мостопоездын, Зэдын комбинадай, плавико-шпатово ... гэр барилгын комбинадай, 1-дэхи, 2-дохи хилээмэнэй за... дай, Улаан-Үдын пивын заводой, Тарбагатайн конн... ноһо сэбэрлэн угаадаг, нарин сэмбын фабриканууда... авто-заһабариин заводой хүтэлбэрилэгшэд электрын эл... алмаха талаар мүртэй тэмсэл ябуулаагүй, тэрэниие ... үлүү ехээр гаргашалаа гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна.

БААТАРШАЛГЫН АЛДАР СОЛО ЗЭДЭЛЬЭЭР!

МАЙН 9 — Илалтын һайндэр

ДАЙНАЙ ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮД

И. С. КОНЕВ,

Советскэ Союзай Маршал, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой

1945 оной апрелиин 25. ...хойноһоо хэгдэһэн доб... ...дайнгаа буруу һүрэ... ...сэрэгэй тусхай эмхи... ...дые — добтолхы отря... ...дые эмхидхэхэ ушартай ...һэмди. Берлинние ...ын түлөө байлдаануу... ...үедэ взводһоо рото хү... ...ябаган сэрэгшэд, гур... ...гурбэн танк, хоёр-гурбан ...одно, реактивна артил... ...хоёр-гурбан түхеэрэл... ...эд зэбсэгжэлтэй бүлэг ...нууд (Берлиндэ боло... ...байлдаануудай үедэ эдэ... ...гаая ехэ үүргэ дүүр... ...юм), 85—122 милли... ...рэй хэдэн ехэ буу, 153 ...203 миллиметрэй буу... ...нуудай иимэ отряд бү... ...ородог байгаа.

Берлинэй хүреэлэлтые ...лээд, 1-дэхи Украинска ...тые хоёр хуби болгожо ...гаад. гол хүсыень бу... сэрэгүүдһээ таһалхые ...һан дайсанай бүхы һэ... ...нүүд буруу һүрөө һэн. ...ершье, һандаргагданхай ...индэ эшээлһэн сэрэгүү... ...ые энэ занһаа гара... ...шадахаяа болиһон бай... ...буу.

...200 мянгаһаа үсөөн бэшэ ...эй немец-фашис ехэ бү... ...сэрэг Берлиндэ хүрээ... ...лэод байһан юм.

Апрелиин 25-да хэдэн шу... ...үйлэ хэрэг болоо һэн. ...ээр эдэнэй шухалань ...индэ бэшэ, харин Эльбэ ...рэ болобо. Генерал Жа... ...ай гвардейскэ 5-дахи ар... ...и генерал Баклановай ...дейскэ 34-дэхи корпус ...рикан сэрэгшэдтэй уул... ...байгаа. Эгээл эндэ, Германиин түбтэ, гитлеровскэ арми эсэслэн хоёр газар хубаагдашоо бэлэй.

Апрелиин 26. Үдэр, һүни илгадгүй Берлиндэ шанга байлдаанууд болодог һэн. Берлинние хамгаалхын тула немец-фашис сэрэгүүдэй ямараар тулалдаһые тобшоор хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Берлинние хамгаалха аргамнай һалаа гэжэ Берлин хото хамгаалгые командалагша генерал Вейдлинг апрелиин 29-нэй үдэшэ час хахадай турша соо Гитлертэ элидхэһэн байгаа. Тиихэдэнь Гитлер эсэсэй шиидхэбэри абаагүйшье бол, Берлин хото орхижо, хэрбээ ойрын үдэрнүүдтэ агаарай замаар һомо хэрэгсэл ба эдеэ хоол Берлинэй түб руу зөөхэ хэрэгые һэргээжэ шадаагүй һаань, хүреэлэлтэһээ гараха һэдэлгэ хэхые зүбшөөгөө һэн.

Апрелиин 30-най үдэрэй һүүл багта дайсанай Берлиндэхи бүлэглэлэй байдал бүришье хүндэ хүшэр болоһон юм. Тэрэ бүлэг бүлэгөөрөө бута сохигдожо, хоорондоо харилсаа холбоотүй хэдэн бүлэг болгогдошобо. Берлин хото хамгаалгые ударидаһан имперскэ канцеляри Бендерштрасседэхи шэбээлһэн главнокомандованиин хэлхеэ холбоонтой барисаагүй болоод, телеграфно-телефоной холбоониинь таһаржа, гансал муутаар хүдэлдэг радио-холбоотой үлэһэн байгаа.

Энэ үдэшэ 1-дэхи Белорусска фронтын гвардейскэ 8-дахи армиин түрүү частьнууд имперскэ канцелярида оройдоол 800 метртэ хүрэжэ ерээд байгаа һэн. Гитлер хайшаашьеб үгы боложо, бэеэ хорлоо гэхэ мэтэ һураг дуулдаба. 1-дэхи Белорусска фронтһоо майн 1-дэ абтаһан мэдээсэлһээ энээн тухай дуулаа һэмди.

Хөөрэлдөөнүүдые хэхын тула Гитлерэй һүүлээр засаг баригшад хуурай газарай сэрэгүүдэй штабай начальник генерал Кребсые 1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгүүдтэ эльгээһэн байгаа. Берлиндэхи сэрэгэй ябуулганууды зогсоожо, немец фашис сэрэгүүдэй бэеэ тушааха ябуулгатай холбоотой бүхы асуудалнуудые, Ставкын заабаряар, 1-дэхи Белорусска фронтые командалагша, Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков шиидхэдэг һэн.

Майн 1-нэй үдэшын 6 часта үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушааха тухай манай эрилтэнүүдые Геббельсын, Борманой арсалта хэхэдэнь, Берлин хотодо добтолгоёо үргэлжэлүүлхэ гэһэн захиралта хоёр фронтын сэрэгүүдтэ үгтэһэн юм.

Майн 2-то Москвагай сагаар хоёр час 50 минутада 1-дэхи Белорусска фронтын гвардейскэ 8-дахи армиин гвардейскэ 79-дэхи дивизи дайсанай радиограммаород хэлэн дээрэ абаа һэн: «Алло, алло, 56-дахи танкова корпус хэлэнэ. Буудалгаяа зогсоохыетнай гуйнабди. Берлинэй сагаар һүниин 12 час 50 минутада парламентернүүдые Потстдамай хүүргэ худар эльгээхэбди. Илгаруулгымнай тэмдэг: улаан үнгэ дээрэ сагаан туг байха. Харюу хүлеэнэбди».

Үүр хираалха үеэр дайсанай сэрэгүүд олоороо үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушаажа эхилээд, харин майн 2-то үглөөнэй 6 часта Берлин хото хамгаалгые командалагша генерал Вейдлинг бэеэ тушаагаа һэн.

Майн 2-ой үглөөнһөө үдэшэ болотор Берлиндэ гитлеровскэ сэрэгүүд подразделени ба частьнуудаараа плендэ ороһон байгаа. Үдэрэй 3 час багта Берлинэй гарнизон эсэргүүсэлтэеэ хаа хаанагүй бүрин зогсоогоо бэлэй.

Иигэжэ майн 2-то 1-дэхи Белорусска, 1-дэхи Украинска фронтнуудай сэрэгүүд дайсанай Берлиндэхи бүлэглэлые усадхажа, Берлин хото эзэлээ һэн. Тиигэбэшье дайн үшөөл дүүрээдүй байгаа. 1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгүүд Берлин хото сүлөөлхэ ябуулгаяа дүүргэхэ еһотой һэн. Эльбэ мүрэнһөө зүүгээр Германиин бүхы газар дайдые дайсанһаа арюудхан сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Урда тээнь хараалагдаһанаймнай ёһоор, 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүд шэнэ зорилго шиидхэжэ, генерал-фельдмаршал Шернерэй арминуудые һамна бута сохижо, Чехословакиие сүлөөлхэ ёһотой байба.

Майн 2-то мэдэлдээ байһан газараа хүршэдөө үгөөд, Прага хото сүлөөлхэ ябуулгада бэлэдхэл хэхын тула сэрэгүүдээ тиишэнь татажа захалаа һэмди.

Майн 5. Майн 6-най үглөөгүүр добтолгоёо эхилхэ гэһэн захиралта сэрэгүүдтээ үгэбэб. Генерал-фельдмаршал Шернерэй командалдаг «Центр» гэжэ бүлэг арминууд Чехословакида татагдаад байгаа (50 түгэс дивизи, хуушан дивизинүүдһээ бүридүүлэгдэһэн сэрэгэй 6 бүлэг эдэ бии һэн). Тиимэһээ Прага хотые сүлөөлхэ гээшэ эгээлэй юрын хэрэг бэшэ байгаа бшуу.

Майн 9. Чехословакида эшээлһэн гитлеровскэ сэрэгүүдэй бүлэглэлэй бэеэ тушаахые арсахадань, манай сэрэгүүд тэрэниие хүреэлээ һэн. Энэ ээлжээтэ, һүүлшын хүреэлэлгэдэ хахад миллионһоо үлүү гитлеровскэ солдат, офицер ороһон байгаа. Зарим фашис этэгээдүүдэй бэеэ тушаахые хүсэнгүй, ганса нэгээрээ тэмсэлээ үргэлжэлүүлээшье һаань, бэеэ тушаахаһаа ондоо юумэн үлөөгүй һааб даа.

Дайнай һүүлшын ехэ ябуулга дүүргэжэ, Прага хото сүлөөлэн, Шернерэй бүлэглэлые сүм хүреэлхэдээ, 1-дэхи, 2-дохи ба 4-дэхи Украинска фронтнуудай сэрэгүүд политическэ, стратегическэ ехэ удха шанартай зорилго дары түргөөр шиидхэһэн юм.

Берлин, Прага хотонуудые сүлөөлхэ ябуулганууд, тэрэнэй дүнгүүд совет сэрэгэй онол шадабариин болбосорон хүгжэһые, манай сэрэгшэдэй, командирнуудай эмхидхэл һайнтай, гүнзэгы мэргэжэл шадабаритай, хаба шадалтай, эрэлхэг зоригтой байһые элирхэйлэн гэршэлээ һэн.

Прага хото сүлөөлһэн... хүндэлэлэй салют агууехэ илалтын урда тээхи салют болоһон байна. Нэгэ хэды хоногой үнгэрэмсөөр, Москвада һүүлшын салют — хэдэн мянгаад буугаар үгтэһэн Илалтын салют нэерээ һэн.

(АПН).

УГАЙ МАЛШАН

ХАБАРАЙ хаһсуу һалхин бүтүү бүглүү хуһан тужын «хаалгые» хамхалха гэһэн юумэдэл, эшхэрэн эрьелдэн хургысана. Тээ саанань зээрдэ мори хүтэлһэн, дүндуур нюргатай, бата бүхэриг янзын нэгэ хүн энэ -тужые ээрэнэ. Хирэ хирэ болоод «һааш», «һээш» гэжэ абяа үгэн, хагданда эдеэлжэ ябаһан хашарагуудые бусаана.

Заримдаа гэнтэ зогсожо, юушьеб үни удаан бодоһон хэбэртэй, үгышье һаа ямар нэгэн ушарые һанаандаа оруулжа байһан шэнги болоно. Өөрөөшье мэдэнгүй гааһа алшуураа гаргажа, тамхяа нособжо байхадаа, нюуртань баярай тэмдэг орошоно. Магад, 1930 ондо энээхэн Зэдэ голой хойто бэедэ, Баглахада, оройдоол 27 айлһаа бүридэһэн «Интернационал» колхоз боложо хамтарһанаа, түмэр анзаһанай барюул тиихэдэ түрүүшынхеэ гартаа абаһанаа һанажархёод, бодолгото болоо аалам. Али түрүүшын комсомолшуудай зэргэдэ 1929 ондо абтажа, 1936 ондо стахановецуудай хүдэлөөн соогуур ябалсадагаа һанаа гү? Тиихэдэ газар хахалалгада эрхимлэһэн, мори унаагаа һайнаар абажа ябаһан зоной дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри шадамараар ябуулалсаһанайнгаа түлөө партиин обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербановай гарһаа партийна билет абаһанаа һанаад баярынь хүрөө аалам.

Үнэндөө Цырен-Доржо Дашеевич Гармаевай баярлаха «шалтагуудынь» олон юм. Залуудаа стахановецуудай зэргэдэ гаратараа ажаллаһан энэ хүн хожомоошье ходо түрүү зэргэдэ ябалсаа. 1938 ондо хүдөө нютагуудта ажаллаха мэргэжэлтэдые бэлдэхэ һургуулинуудай (РКШ) нэгэдэхэдэ, аймагай комсомолой комитедэй зууршалгаар тэндэ эльгээгдэжэ, зоотехник мэргэжэлтэйгээр дүүргэһэн байгаа.

Угай малша хүнэй хүсөөн мал адуулхаһаа болохо мал эмнэхэ, малай үүлтэр һайжаруулха гэхэ мэтын тэрэ сагта тон орёо мэргэжэлтэй болоһон байгаа. Тиимэл хадань колхозойнь гэшүүд уданшьегүй мал ажалай талаар колхозой правлениин түрүүлэгшын орлогшо болгожо дэбжүүлһэн юм.

Энэ хүдэлмэридөөшье Цырен-Доржо Дашеевич эрхим амжалта туйлажа, 1938 — 1940 онуудай дүнгүүдээр 1941 ондо Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсахаар баталагдаад, баяраа багтаажа ядажа байтарнь... Дайн! Манай һаруул энхэ ажабайдалые түйбөөһэн уршагта, шуһата дайн эхилшэбэ. Комсомолой райкомой гэшүүн, түрүү мэргэжэлтэн Эхэ ороноо хамгаалалсахаяа мордолсоһон байгаа. Дайнай хүшэр хүндэ табан жэлые дариин утаан, буутай һомон соогуур дабалсажа, «дайгаа даралсажа, даагаа һүүлдэлсэжэ» ерээ һэн. Ленинградай бүһэлэлгэдэ оролсожо, баатарлиг зоригтойгоор тэмсэһэн сэрэгшэ Цырен-Доржо Гармаев дайшалхы медальнууд, Верховно Главнокомандованиин хэдэн магтаалнуудтай 1946 ондо нютагаа бусажа ерэһэн байгаа.

Дайнһаа бусамсаараа хуушан ажалдаа хам оролсожо, артелиингээ һандархайе һэргээлсэжэ, һуларһаниие шангадхалсажа эхилһэн юм. Баһал мал ажалаа жэл шахуу эрхилжэ байтарнь, сомоной Соведэй, жэл удаагаар колхозой правлениин түрүүлэгшээр һунгаһан байгаа.

Хүдөө ажахые улам саашаданъ хүгжөөхэ талаар 1953 оной сентябрь һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолой гарамсаар, коммунист Цырен-Доржо Дашеевич мал ажал дээрэ хүдэлхөөр ошохо мэдүүлгэ бариһан байгаа. Тиигэжэ гэр бүлөөрөө һаалиин мал абаад хүдэлжэ эхилһэн юм. Цырен-Доржо Дашеевичэй хани нүхэр Дымбрел Батомункуевна мүн лэ бага наһанһаа ажалда башарһан, «майлые махажа, мал адуулһан» хүн байха. Энэ бүлынхи һүүлшын хорин жэлэй туршада залуу мал томо болгожо, хамтынгаа һүрэгые үдхэдэг болонхой. Жэл бүри 150—200 толгой хашараг, буруунуудые абаад, зундаа холын бэлшээридэ гаража, таргалуулдаг шадабаритай.

Мүнөө үбэл 129 толгой эрэ хашараг абаад үбэлжэбэ. Үбһэ тэжээлэй хоморсдомсоор, мүльһэнэй унаадүйдэ хабаржаанда нүүжэ, хагда эдюулжэ байна.

1972 ондо 123 толгой хашараг, голодоһондо гаргагдаһан 70 үнеэ һайнаар таргалуулжа гүрэндэ тушаагаа юм. Үбэлдөө сүүдхэдэ толгой бүридэ 400 грамм, зундаа 900 грамм шэгнүүр нэмээгээд, малаа тарганаар тушаагаа. Жэл бүридэ иимэрхүү дүнгүүдтэй байдаг энэ бүлынхи аймаг соогоо суутай малшад болонхой. Хорин жэлэй туршада үдхэһэн малайнь тоо толгой, нэмээһэн шэгнүүрые хамталан гаргаа һаа, ёһотойл баатарнууд гэхээр байха.

Дүшөөд онуудһаа, Ленинэй партиин гэшүүндэ хоюулаа ороһонһоо хойшо энэ нангин нэрээ үндэр дээрэ үргэн ябадаг юм. Партиин хараа шугамые бэелүүлхэ хэрэгтэ бэеэрээ хабаадалсахаһаа гадна, өөһэдынгөө үхибүүдые мүн лэ үнэн сэхээр хүмүүжүүлдэг.

Мүнөө Гармаевтанай ехэ хүбүүн Ким колхозойнгоо адуун һүрэгые харана. Дулма басаганиинь һургуули дүүргээд, аба эжытэеэ хамта хүдэлнэ. Баяр хүбүүниинь мал ажалые механизацилха мэргэжэлтэй болохын тула техникумдэ, Жамсаран электрификациин талаар һуралсанад. Даримань үшөө һургуулида ябаһаар. Теэд аба эжы, аханарайнгаа хойноһоо ут залгамжалан, хүдөө ажахын мэргэжэлтэй болохоошье хүсэлэнтэй байгаа бээз.

Иигэжэ жара наһанайнгаа жаргалые эдлэжэ ябаһан Цырен-Доржо Дашеевич, Дымбрел Батомункуевна Гармаевтан Буряад оронойнгоо 50 жэлэй ойн баярые угтахаяа байхадаа, Эхэ орондоо ажалай шэнэ бэлэг барихые бэлдэжэ байнхай.

60 наһатан... Эдэнэй ажабайдалай намтар Буряадаймнай республикын хүгжэлтын түүхэтэй нягта холбоотой. Эдэнэр эдир залуу ябахадаа хамтын ажал байгуулалсаа, түрүүшын табан жэлнүүдэй эршэтэ ажалай хүбшэргэй таталсаа. Тиигээд фашис дээрмэдэгшэдэй добтолон ороходо, балта. хадуураа орхижо, гартаа буу зэбсэг барижа, түрэл Совет ороноо хамгаалалсаа. Агуу Илалтын һүүлээр арадайнгаа ажахые хүл дээрэнь бодхоолсоо. Эдэнэр мүнөөшье алдар нэрээ дээрэ үргэн, үри хүүгэдтээ үүсхэлтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулһаар. 60 наһатанаа бидэ урдаа хараха аханарнай, урданай ёһотойл «булгатан» гэжэ нэрлэнэбди, тэдэнэй ажалай ба дайшалхы габьяагаар омогорхонобди, хэһэн бүтээһэн хэрэгыень үргэлжэлүүлхээр зоригжонобди.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай «Красный Октябрь» колхозой малшан Цырен-Доржо Дашеевич Гармаев.

Авторай фото.

БУХЕНВАЛЬДЫН СУУРЯАН

ЗУРАГЛАЛ

...үн бүхэнэй зам харгы, ...заяан адлихан байдаг. ...Нэгэ зариман аюул, зо... ...үзэнгүй сэрэгэй уял... ...албанай болзорые дүүр... ...ерэхэ. Нүгөө зариман... ...саг байдалай шэрүүн ...жэлнүүд тудалдаха. ...эһээ Эсэгэ ороноо хам... ...тын Агууехэ дайнай ...нүүдтэ совет хүнүүдэй ...заяан ондо ондоогоор ...болдоһон байдаг.

...рдань Доодо-Ивалгадаа ...интерн» гэжэ нэрэтэй ...һан колхозой залуу меха... ...затор Шойнзон Шарапов ...эй албанда мордоходоо, ...юунэй хүлеэжэ байһые ...эгүй байха.

Шойнзоной алба хэһэн ...ни Нэгэдэхи Украинска ...тын бүридэл соо эгээл ...у шанга тулалдаанууд... ...хабаадалсажа ябаба. ...ска область, Чернигов, ...томир городууд, тиигээд ...скэ, Винницкэ область... ...Шепетовко, Тернополь ...нууд — шанга тулалдаа... ...ай болоһон газарнууд. ...хэли жэлэй туршада, ...оной гаратар, байлдаан... ...хабаадалсажа хатуужаша... ...сэрэгшэ Шойнзон Шара... ...нүхэдтэеэ хамта үдэр ...хэдэн оло дахин добтол... ...ородог, дайсанай зүг... ...гдэһэн хэды олон доб... ...о сухарюулдаг байгаа ...

...антахан зан, зоригыень ...олодоо. нүхэдынь Шойн... ...ые подразделениин пар... ...бүлэгэй секретаряар ...аба. Тиимэһээ тулалдаа... ...азарта сэрэгшын уялга ...хын хажуугаар пар... ...хүдэлмэри дүүргэдэг ...бо.

...ар холын Байгал ша... ...нютагай хүбүүн Шойн... ...Шараповород, украин, ...русь нүхэдтэеэ хамта ...оронойнгоо газар дайдые ...жэ, баруун хилэнүүд... ...алжэл ябаба. Дайсанай ...үүд бүлэг бүлэгөөрөө ...сохигдоно, хүреэлэн аб... Тиихэдэ манай сэрэг ...бурил урмашан зориг... Гэбэшье үдэр хоногой ...ы ондо ондоогоор эрьен ... Эгээл нэгэ һүүлшын ...тулалдаанда Шойнзо... ...хүби заяанда эрид хатуу ...гэ болобо.

...лоцерковь город шадар ...стнууд хаанаһаашьеб ...нэмээгээд, манай обо... ...сүмэ сохибо. Эндэ ...дэхи, табадахи рото... ...хүреэлэгдэжэ, эсэстээ ...тулалдаба. Харин ...дахи рото хүреэлэлгэ... ...аржа шадаһан байгаа. ...149 сэрэгшэһээ хоёр ...н амиды үлэбэ. Зүүн ...э һэтэ буудуулхынгаа ...гаар, хүлөө шархата... Шойнзоной окоп соо ...байтар фашис сол... ...шэхэжэрхибэ. Залд гэ... Шойнзон хүдэлжэрхи...

...эй хүшэр хүндэ зо... ...ушарба. Зэрлиг муу... ...фашистнуудай мохитон... ...ар хашхараан... Теэд ...гэ гарахын аргагүй. ...шарха яншан шархир... Буутай фашистнуудта ...һүнигүй баруун зүг руу туулгаһандаа бүришье халуусан хабдажа, хүлынь даагдашагүй үбшэнтэй болобо. Теэд Шойнзон шүдөө зуугаад лэ, ядаржа ябаһанаа харуулшадта ойлгуулхагүйе оролдоно. Яахадааб гэхэдэ, эдэ зэрлиг алууршад совет пленэйхид сооһоо ядууханиудыень олоод, гарайнгаа «шалаа» гаргадаг, нюдэнэйнгөө «мэргэниие» туршадаг бэлэй.

Хюрөөгэй хибэдэһэ холилсожо бариһан 250 грамм хилээмэ эдеэд лэ, үдэр соогоо 40—50 модоной газарые ябагаар алхалан «хэмжэнэд». Һүниин сагта тогтоожо, ой соо хонуулбашье, найма-арбан зүгһөөнь прожекторээр гэрэлтүүлээд, залишье абхуулхагүй.

...Түрүүшээр Польшо, Австри, тиигээд гитлеровскэ Германиин Рурска область... Хариин дайсанай газар дайдын гүн... Хайшаашье харахадань нюдэндэ хажараар үзэгдэнэ. Аян замайнь һүүлшын шата Бухенвальдын концентрационно лагерь болоо һэн. Одоол эндэ тамын газар байба. Сэрэгэй пленэйхид, фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ хабаадалсаһан Европын гүрэнүүдэй хүнүүд эндэ асарагдажа зобоогдодог байба.

Англичанууд, француузууд, полягууд, немец коммунистнууд, итальянецууд, ородууд — бүхы үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд — эндэ үлэсхэлэн гасалангай байдалда, барлагай ёһоор богоолшологдодог, халтад гэбэл зэмэтэй боложо сохюулдаг, саазалагдадаг һэн. Энэ тамын, саазын газар—үхэлэй, алуурай фабрика мүн байгаа. Хүнэй һанаа заяанда орошогүй зэрлиг хатуу хэһээлтэ... Хүн зондо эсэргүү эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүдые хэн һанамжалһан байгааб? Хара тахалта фашизм!..

...Үдэшын боро хараан... Тииһээр һүниин харанхы дайда дэлхэйе хушаба. Теэд огторгой өөдэ Шойнзоной шэртэн харахадань, одо мүшэд эмнилдэбэшье, зүг шэгүүд һайнаар ойлгогдожо үгэнэгүй. «Алтан гадаһан», «Долоон үбгэд», «Энгэр мүшэд», «Үүрэй солбон»... Манай Байгалай үмэнэдэхидэл адляар эдэ мүшэд эрьедэг гээшэ гү?...

...Урда хадын оройдо гараһан хойноо гэдэргээ шагнаархахадань, юумэ харагданашьегүй, дуулданашьегүй. Ямар һонин юм! Энээхэн аза талаан иимэл зандаа үнгэрхэ гү? Бү мэдэе. Бухенвальдын лагерьһаа тиимэшье холо ошогдобогүй ха. Оройдоол арбаад модоной газарта зайлагдаба. Эдеэ хоолоо бэдэржэ олохо, байра байдалаа түхеэрхэ гү, али саашадаа зүүн зүгые шэглэн, буутай нэерээн тээшэ дабшаха гү? Зүүлжээл дабшаад туршаха, зүүлжээл дэбшаха.

...Хальт! Русоиш зольдат!

Иихэдэ яанаб? Яахадаа хии газарта харуултай болоо юм? Энэшье ойлгосотой даа: фронтын дүтэлхэ тума нютагай үбгэд-эрэшүүл һуурин тоохонуудтаа харуул хаража хонодог болоо ха юм.

Тиигэжэ зүүлжээ дабшаха арга болигдобо. Үнөөхил ойтой үндэр хадынгаа оройдо хорожо, үдэр хоногуудые үнгэргэхэ баатай бологдобо...

Дулаанай оронһоо ниидэжэ ерэһэн шубуудай ганганахань холоһоо дуулдаһаар шанга болодогтол адли буугай нэерээн дүтэлжэл ябана. Совет сэрэгүүдэй ехэ буунуудай нэерээн. Тэрээнһээ заашье айдаһан хүрэнэгүй, тад һөөргэ сэдьхэл зүрхэн дулаасана. Энэ ойтой хадын бүтүү шэрэнгиин дунда малтагдаһан нүхэн соо 40 гаран үдэр хоногууд үнгэргэгдэбэ. Сүлөөрхэ сагайнгаа дүтэлхэ бүри хоног бүхэн жэлэй зэргэ ута шэнгеэр үзэгдэнэ...

• • •

...Тэрэ гэһээр хорин наймадахи жэл үнгэржэ байна. Мүнөө Доодо-Ивалгада, Шойнзон Шараповичые гэртэнь золгоод һуунабди. Тэрэ сүлөөрһэн үдэр тухайгаа саашадань хөөрэнэ:

— Үдэ багта манайхинай «Катюшанууд» буудажа эхилхэдээ, газар тэнгэри хоёрые ниилүүлбэ даа. Павелайнгаа хориһоор байтар доошоо хада руу гүйжэ орон гэхэдээ, тиимэ олон ехэ буунуудые түрүүшынхеэ хараа һэм. Гурбан дабхар рядтайгаар нэгэниинь нүгөөдынгөө хажууда тодхогдоһон байгаа бэлэй...

...Эгээл энэ үедэ Бухенвальдын лагериинхидые фашистнууд хүнды жалгада оруулжа хүреэлбэ. Нэгэ заһадань пулемедууд таршагажа эхилбэ.

— Нүхэдүүд! Бидэниие фашистнууд хюдахаяа эндэ асараа! Бултадаа хаха бутаран тэрьелэгты! — гээд ород хэлэн дээрэ зэдэлбэ. Эдэ хүнүүд хайша хайшаа таран гүйлдэбэ. Эдэнэй дунда украинец Кучер, буряад Цырендоржо Батомункуев гэгшэд бии һэн.

...Илалтын үдэр дүтэлөө. Фашис концлагерьнуудһаа сүлөөлэгдэһэн совет эрхэтэд дахин сэрэгэйхеэр хубсалаад, гартаа буу барижа, энэ баяр баясхаланта үдэрые асаралсаба.

...28—30 жэлэй саана болоһон ушаралнууд тухай, орон нютагтаа бусажа түбхинэһэн тухайгаа, Агын Зүдхэли нютагта «Родина» колхоздоо ажаһууһан Цырендоржо Батомункуевай уряалаар гэртэнь ошожо золгоһон тухайгаа Шойнзон Шарапович хөөрэжэл һууна. Тиихэдэнь тэрэ сагай хүшэр хүндэ жэлнүүдһээ мүнөөнэй жаргалтай һайхан амгалан байдал бүришье элихэнээр шалгаран, сэдьхэлдэ дулааханаар үзэгдэнэ. Гасаланта аюул жабхаланта жаргал хоёр хоорондоо иимэ илгаатайл даа. Тэрэ гасалан аюулые өөрынгөө зоригоор дабажа гараһан Шойнзон Шарапович Шарапов бүгэдэнтэй хамтадаа амгалан байдалай баяр жаргалые мүнөө эдлэлсэжэ һууна бшуу.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Знатный снайпер, бурят. ЦЕРЕНДЫШ ДОРЖИЕВ с боевым другом. На боевом счету ДОРЖИЕВА 268 уничтоженных гитлеровцев.

Фото 1942 г.

СУУТА ХҮБҮҮДЭЙМНАЙ НЭГЭН

Мэргэн буудагша Цырендаши Доржиев дайсаниие буугайнгаа хараа соо оруулбал, алдахые мэдэдэггүй байгаа. Тэрэ фашис 270 дайсаниие хорооһон түүхэтэй.

Түгнын талын буряад хүбүүнэй алдар соло Баруун-Хойто фронтһоо эхилээд, бүхы орон доторнай мэдээжэ болоһон юм.

Цырендаши Доржиев өөрынгөө дүй дүршэлые сэрэгшэ нүхэдтэеэ хубаалдадаг байгаа. Тэрэ олохон мэргэн буудагшадые һургаһан байна.

Нүхэр Доржиевай дайшалхы габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй орденоор, «Эрэлхэг зоригой түлөө» медаляар шагнаһан байна. Баатар хүбүүмнай Илалтын үдэр хүрэтэр ябаха талаангүй байһан. 1943 оной январьда мэргэн буудагша Цырендаши Доржиеб нэгэ шанга тулалдаанай үедэ Эхэ оронойнгоо түлөө ами бэеэ үгэһэн юм.

Цырендаши Доржиевай нэрэ алдар мүнхэрэн, тэрэнэй баатаршалга залуу үетэндэ жэшээ болонхой. Мүнөө эндэ харуулагдагша тэрэнэй дүрэ зураг (зүүн гарһаа) Новгородой Кремльдэхи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай музейдэ табигданхай байдаг.

Б. ДУГАРОВ.

МОРИН СЭРЭГШЭ

Содном Банзаракцаевичтай би 1956 ондо анха түрүүшынхеэ танилсаһан хүм. Олон үгэгүй, нэгэл зантай, хүндэ гансал һайниие хүсэжэ, үнэн сэхэ зан абаряараа этигэл найдабари түрүүлэн, хүнэй сэдьхэл зориг үргэн ябадаг хүн юм. Эхэ ороноо хамгаалгын хатуу шэрүүн дайн соогуур хамта ябажа, немец фашистнуудые даралсаһан, өөрынгөө үнэн хани узбек Исмаил Салимовһаа мэндын бэшэг абаһан тухайгаа хөөрэбэ.

Тэдэнэр 1942 онһоо суута баатар генерал Доваторай командалдаг морин сэрэгэй корпусто алба хэһэн байгаа. Хүтэлбэрилэгшэ һэн тула, дайнай хүнгэн бэшэ байдал, үдэр һүнигүй үргэлжэлһэн шуһата тулалдаан соогуур «Манай хэрэг зүб, бидэ илахабди» гэһэн партиин үнэн үгые сэрэгшэдтэ идхан ойлгуулжа, тэдэниие баатаршалгада зоригжуулан, бэеэрээ үльгэр жэшээ харуулан, байлдаанда дахуулан ородог һэн.

— Немец фашистнуудай сэрэгэй ара тала руу орожо, хэдэн олон хоногоор дайлалдан, гэнтэ добтолон, тэдэниие үй бута сохидог байгаабди, — гэжэ нүхэр Хандажапов дурсана. — Манай морин сэрэгшэд баһал аймшагтай зоригтойшуул һэн даа. Сталинградта добтолһон фашис сэрэгшэдэй ара тала руу ороһон морито улаан сэрэгшэд аяар дүшэн хоногой туршада үсэд шангаар дайлалдан, дайсанай амиды хүсэ, техникые усадхан, харгы замыень һандаргадаг һэн. Тиихэ үедэ «Морин сэрэгшэд! Дайсанай ара талые гам хайрагүйгөөр һандаргагты, бута һамна сохигты. Нэгэдэхи Морито армиин баатарлиг заншалые дээрэ үргэжэ ябагты!» гэһэн радиограмма Сэрэгэй Совет бидэнэртэ эльгээһэн юм.

Содном Банзаракцаевич байлдаанай фронт дээрэ Совет оронойнгоо олон үндэһэ яһатанай хүбүүдтэй хамта ябажа, бултадаа нэгэ бүлын үхибүүд шэнги эбтэй эетэй, эрэлхэг зоригтойгоор хорото дайсанай урдаһаа тэмсэһэнээ зүрхэ хайлама хани халуунаар дурсан хөөрэнэ. Ород, украин, узбек, татар, буряад, башкир яһатан мүр зэргэсэн тэмсэжэ ябахадаа, «бултадаа фашистнуудые һүнөөн дараха гэһэн нэгэ һанаатай, илалта туйлахабди гэһэн гансал хүсэл зорилготой ябаабди» гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэнэ.

Иимэ шанга дайнай галта тулалдаан соогуур тэрэнэй олон нүхэд баатарай үхэлөөр унаһан байгаа. Эндэ командир, полит-хүдэлмэрилэгшэ Хандажапов өөрөө дайсанай һомондо дайрагдажа, госпитальдо ороһон байна. Тэндэһээ шархынгаа үшөө хүсэд эдэгээгүйдэ, эмшэдэй зүгһөө зүбшөөлэй үшөө үгтөөдүй байтар Содном Банзаракцаевич фронтын түрүү захада дайлалдажа ябаһан өөрынгөө частьда ошоһон юм. Тэндэ хуушанайнгаа нүхэдтэй уулзажа, минометно батарейн командирай орлогшоор томилогдобо. Курск шадар болоһон һүртэй шанга байлдаанай үедэ Севск хото шадар дайсанай танкнууд батарейень хүреэлжэ, хүндэ байдалда оруулһан байгаа. Батарейн сэрэгшэд үсөөхэн хүн үлэжэ, командирайнгаа баатарай үхэлөөр унажа, жагсаалһаа гарахада, Содном Банзаракцаевич командованиие бэе дээрээ даажа абаад, хэдэхэн сэрэгшэдтэйгээ дайсанай тоо, хүсөөр булюу сэрэгшэдэй урдаһаа баатарлигаар тэмсэжэ, дайсанаа илажа, хүреэлэлгэһээ гараһан байна.

— Батарейн командир, осетин Николай Фриев ёһотойл зоригтой хүн бэлэй. Мүн старшина, татар арадай хүбүүн Габидулин, сэрэгшэд: казах Фазил Кадыров, украин Николай Богдашко, манай Улаан-Үдын мяханай комбинадай хүдэлмэришэн,ород Петр Иванов болон бусад — бүгэдэ 9 ондоо яһатан — аха дүүнэр нэгэ батарейдэ суг ябаабди. Бултадаал шэн зоригтойгоор дайсанай урдаһаа добтолдог, иладаг байгаабди, — гэжэ нүхэр Хандажапов омогтойгоор дурсана.

1943 оной мартын 17—18-най үдэрнүүдтэ Севск шадар Содном Банзаракцаевич хүндөөр шархатажа, госпитальдо ороһон, саашадаа дайнда хабаадаха аргагүй болоһон байха юм. Госпитальдо хэбтэжэ удаан эмшэлүүлжэ, үрөөһэн гаргүй, контузитай үлбэр болобошье, бүхы бодол хүсэлөөрөө, сэдьхэл зүрхөөрөө өөрынгөө үнэн хани дайшалхы нүхэдтэйгөө, тэдэнэй габьяата тэмсэлээр, илалта амжалтаар баясан омогорхожо байгаа.

Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ амгалан сагай зохёон байгуулха хүдэлмэридэ Содном Банзаракцаевич партийна, совет болон олониитын организацинуудта ажаллана. Хаанашье хүдэлхэдөө, дайнай фронтдо ами наһаяа хайрлангүй тэмсэһэндэ адли, бүхы хүсэ шадалаа зорюулан оролдожо ябадаг байна. Иимэ үнэн шударгы үзэл бодолтой, сэбэр сэхэ сэдьхэлтэй, ажалша хүн манай үеын хүнүүдтэ, илангаяа залуушуулда ажабайдалай, тэмсэлэй, илалтын эрхим һайн үльгэр жэшээ болоно.

Б. ШАГЖИТАРОВ.

Дайсаниие бута сохихо зэбсэг яажа бүтээгдээб?

ТАНКНУУД. Дайнай һүүлшын гурбан жэл соо манай промышленность жэлдээ дунда зэргээр 30 мянган танк болон артиллерийскэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаһан байна. Фронт бүхыдөө 100 мянга шахуу танкнуудые ба өөрөө ябадаг артиллерийскэ түхеэрэлгэнүүдые абаа. Харин фашистска промышленность дайнай жэлнүүдтэ 53800 танк болон артиллерийскэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээһэн байха юм.

АРТИЛЛЕРИ. Дайнай жэлнүүдтэ һара бүридэ дунда зэргээр 10 мянган ехэ буунууд гаргагдаһан байна. Энэ хадаа һара бүридэ 280 шахуу артиллерийскэ полкнуудые бүридхэлгэдэ ошодог байгаа.

СЭРЭГЭЙ БУУ ЗЭБСЭГ. Дайнай жэлнүүдтэ совет промышленность 2 миллион 180 мянган гар ба танкова пулемёдуудые, 21 миллионһоо дээшэ автомат, карабин болон винтовконуудые бүтээһэн байна.

ДАЙШАЛХЫ ХЭРЭГСЭЛ. Дайнай жэлнүүдтэ манай сэрэгүүд 427 миллион снарядуудые, 17 миллиард шахуу патрононуудые гаргашалһан байна. Тэрэниие фронт хүргэхын тула 160 мянган вагонууд хэрэглэгдэһэн байна.

(1970 оной «Агитатор» блокнодой 8-дахи номерһоо абтаба).

ЗАНШАЛТА ХОРИН ДҮРБЭДЭХИ...

Республикын «Буряад үнэн» газетын жэл бүри үнгэргэгдэдэг заншалта эстафетэ үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улаан-Үдэ хотын Советүүдэй талмай дээрэ болобо. Хорин дүрбэдэхеэ үнгэргэгдэһэн энэ эстафетэмнай республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаба. Тиимэһээ һонирхолтой энэ урилдаанда хото, хүдөөгэй олон тоото спортсменүүд хабаадалсажа, спортдо дуратайшуулые баясуулаа.

— Байгша ондо үнгэргэгдэһэн заншалта урилдаанда хэзээ хэзээнэйхиһээ олон спортсменүүд хабаадалсахань. Жэшээнь, Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой, Улаан-Үдын, Кабанскын аймагуудай олохон һургуулинууд хабаадалсахаар ерээ. Хамтадаа 120 командын 1200 спортсмен урилдахаар бэлэн, — гээд мүрысөөнэй главна судья В. М. Цинкер мэдээсээ һэн.

Энэ үдэр бүрхэг, секундын 15—19 метр хүсэтэйгөөр һалхилаашье һаань, спортын урилдаагаар һонирходог хотымнай ажалшад үйлсэ, талмайнуудтаа гаража, хурдан солбон спортсменүүдэй урилдахые хаража урмашаһан, түрүүлэн эстафетээ асарагшадые амаршалһан байгаа. Угтамжын хүгжэмэй зэдэлээн доро спортсменүүдэй урилдаанда бэлэн болоһон тухай мүрысөөнэй главна судья В .М. Цинкер гэгшын мэдээсэһэнэй удаа, үдэрэй 12 часһаа урилдаан эхилбэ.

Эгээн түрүүлэн заншалта ёһоор найман жэлэй һургуулинуудай дундаһаа басагад урилдаанда табигдаба. Команда бүхэнһөө хабаадалсаһан арба нэгэн басаган эстафетээ бусадһаа түрүүлэн дамжуулха зорилготой зай бүхэндэ ана мана урилдаһаар саашална. Үнгэрэгшэ жэлдэ Кабанскын аймагай Селенгинск тосхоной найман жэлэй һургуулиин түлөөлэгшэд илажа, «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубок абаһан юм. Харин энэ жэлэй урилдаанда али һургуулиин команда эрхимлэгшэ ааб гэһэн асуудал эндэ сугларагшадай, илангаяа һургуули бүхэнэй тренернүүдэй һанаа зобооно. Тиигэһээршье байтар «Прогресс» кинотеатрай баруун захаар урилдагшад харагдажа, финиш дээрэ байһан хүнүүдэй дунда «манай команда» гэлдэгшэдэй шаг шууяан болоно.

Энгэртээ «10» номертой басаган түрүүлэд гэжэ ябаһан спортсменкые хүсөөд, һуга харайн урагшаа дабшажа, эгээл түрүүлэн лентэ таһалба. Энэмнай хэн бэ гэхэдэ, Улаан-Үдын аймагай Надейнскэ найман жэлэй һургуулиин һурагша Аня Чебунина байба. Тус һургуулиин команда түрүүшынхеэ энэ урилдаанда хабаадалсабашье, үнгэрэгшэ жэлэй чемпионие ахижа, манай газетын шанда хүртэхэ болобо. Эдэнэр зайнуудаа долоон минута 34,4 секунда соо гаталһан байба. Хоёр, гурбан алхамаар хожомдоһон Селенгинскын найман жэлэй һургуулиин команда хоёрдохи, Улаан-Үдын зургаадахи һургуулиинхид гурбадахи һуури эзэлээ.

Хоёрдохи ээлжээнэй урилдаанда гараһан хүбүүдэй дундаһаа Улаан-Үдын дүрбэдэхи интернат һургуулиин түлөөлэгшэ Сергей Дашиев бусадһаа түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерэнэ. Эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ чемпион болоһон Селенгинск тосхоной найман жэлэй һургуулиин команда эрхимлэгшэһээ арбаад секундаар хожомдожо, баһал хоёрдохи һуури эзэлхэ болобо.

Дунда һургуулинуудай һурагшадай урилдаха ээлжээн ерэбэ. Хотын 65, 42, 13, 22, 50-дахи һургуулинуудай тренернүүд хүлгөөтэй. Юуб гэхэдэ, эдэнэрэй хоорондо жэл бүри шанга тулалдаатай урилдаан боложо, али нэгэ командань түрүү һуури эзэлдэг байһан.

Урилдаанай эхилһээр юһэдэхи минутын ябажа байхада түрүүшын хүн урилдаанай харгы дээрэ харагдаба. Үбсүүндээ «50» номертой басаган түрүүлһээр түрүүлжэ, командаяа түрүү һууринда гаргалсаба. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ түрүү һуури эзэлһэн Улаан-Үдын 50-дахи һургуулиин команда дахинаа шалгаржа, газетын шанда хүртэхэ болоһо, амаршалагшад шаг шууяа табина. Тус һургуулиин команда зайнуудаа дүн хамтадань 10 минута 13,8 секунда соо гаталһан байна. Улаан-Үдын 42, 65-дахи һургуулинуудай командануудай удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Мүн арбадахи классай хүбүүдэй дунда баһал шанга тэмсэл болоно. Эндэ зайнуудаа 8 минута 45 секунда соо гаталһан 50-дахи һургуулиин команда түрүүлэн ерэжэ, һургуулиингаа басагадай баяр дээрэ баяр нэмэнэ. Хотын 13, 22-дохи һургуулинуудай хүбүүдэй командануудай хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Һурагшадай удаа ГПТУ, үйлэдбэриин коллективүүд урил-

дажа эхилбэ. Үйлэдбэриин коллективүүдэй дундаһаа Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой доодо складай десятник Валентина Головина түрүүлэн ерэжэ, дахинаа шалгарба. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ эрхимлэжэ, газетымнай шанда хүртөө һэн. ГПТУ-гай спортсменүүдэй дундаһаа нэгэдэхи техническэ училищиин, 2-дохи ГПТУ-гай хоёрдохи командануудай спортсменүүд эрхимлэбэ.

Һүүлшын урилдаан. Энэ зайда Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, хүдөө ажахын институдуудай, училищинууд болон техникумүүдэй һурагшад урилдажа, олоной анхарал татаба. Дээдэ һургуулинуудай дундаһаа хурдан солбон спортсменүүдээрээ хэлэ-ойгуур суурхаһан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай команда зайнуудаа 10, 09,6 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Тус институдай эхэнэрнүүдэй командын түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Евдокия Ли гэгшэ түрүүлэн ерэжэ, финишэй лентэ таһалһан байгаа. Мүн хоёрдохи һууриие багшанарай институдай хоёрдохи команда эзэлжэ, баяр баясхалангай амаршалгануудай болоно. Буряадай хүдөө ажахын институдай команда гурбадахи һуури эзэлбэ. Училищи, техникумүүд сооһоо багшанарай нэгэдэхи училищиин команда зайнуудаа 10 минута 21 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Командын түлөөлэгшэ Люба Асеева бултанһаа урид ерэжэ, финишэй лентэ таһалһан байгаа.

Эрхимлэгшэһээ хорёод секундаар хожомдожо ерэһэн тоо бүридхэлэй, механизациин, хүдөө ажахын техникумүүдэй басагадай командануудай түлөөлэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлжэ, грамотануудаар шагнагдаба.

Эрэшүүл урилдаанда табигдажа, одоошье хэнэй түрүүлэн ерэхэ тухай боосолдоон финишэй дэргэдэ сугларагшадай дунда болоно. Урилдаанай эхилһээр долоон минутын үнгэрөөд байхада, түрүүшын хүнэй гүйжэ ябахань харагдаадхиба. Энээниие хараһан багшанарай институдай түлөөлэгшэд «Саша, шамдыш!» гэлдэжэ байгаад хүхилдэхэ юм, энгэртээ «100» гэһэн номертой спортсмен зайгаа дүн хамтадань найман минута 19 секунда соо гаталжа ерэһэн байна. Фиништэ түрүүлэн ерэгшэнь нэгэдэхи курсын студент Александр Базаев байба. Училищинууд, техникумүүдэй дундаһаа хэлхээ холбооной электротехникумэй түлөөлэгшэ Иван Жарков түрүүлжэ, командаяа түрүү һууринда гаргалсаба.

Энээгээр «Буряад үнэн» газетын заншалта хорин дүрбэдэхи мүрысөөн дүүрэжэ, түрүү һууринда гараһан командануудта дамжуулгын кубок, диплом, грамотанууд ирагуу хүгжэм, нэрьемэ альга ташалган доро барюулагдаа. Мүн хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн командануудай түлөөлэгшэд грамотануудаар шагнагдаа.

Заншалта мүрысөө үнгэргэлсэһэн ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ, мүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй ахалагша багша, мүрысөөнэй главна судья В. М. Цинкертэ, республикын спортын бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд В. Сагадарова, А. Токарева, О. Зайкин, С. Жамбаев, Н. Иванов, В. Цыбикдоржиев болон медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ манай редакци газетээр дамжуулан баяр баясхалан хүргэнэбди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай инстнтудай командын гэшүүд «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубок, диплом абаад байна. Дунданъ — спортын мастерта кандидат Евдокия Ли кубок, диплом бариад байна.

2. Багшанарай институдай түлөөлэгшэ Александр Базаев финишэй лентэ таһалжа ябана. 3. Найман жэлэй һургуулинуудай түлөөлэгшэд урилдаан дээрэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ИЛАЛТЫН ТУГ НАМИЛЗАНА

«Илалта!» — гэһэн һүр жабхаланта үгын дэлхэй дээгүүр зэдэлһэн сагһаа хойшо 28 жэл үнгэрбэ. Совет баатар арад фашис Германиие үй бута сохижо, 1945 оной майда Илалтын туг мандуулаа бэлэй. Иигэжэ жэл бүри майн 9-дэ Илалтын үдэр оронойимнай хизаар, нютаг бүхэндэ тэмдэглэгдэнэ. Амгалан сагай 28 жэл. Энэ хадаа шэнэ городуудые, асари ехэ барилгануудые бодхооһон, замбуулин түби эзэмдэһэн жэлнүүд лэ! Дайнай шарха үе-үе болоод лэ өөрыгөө һануулдаг. Гэбэшье Эхэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалһан сэрэгшэд, дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүд арад зоной ухаан бодолдо хэтэ мүнхэдөө үлэнхэй. Тиимэһээ Илалтын үдэрые жэл бүри тэмдэглэнэбди.

Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан митинг үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ үнгэрбэ. Митингдэ хабаадагшадай жабхаланта жагсаал городой гол үйлсөөр Илалтын проспектдэ оршодог хэтэ мүнхын алдар солын хүшөө тээшэ дабшаба. Сэрэгэй маршын хүгжэм доро алхасаа жэгдэлһэн колоннын дунда городой промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, һургуулинуудай түлөөлэгшэд харагдана. Гушаад туг һэбшээндэ намилзана.

Дайнай ветерануудай энгэртэ орден, медальнууд наранай элшэдэ алтаран яларна. Хатуу дайе үзэһэн сэрэгшэдтэй сугтаа эдир армеецүүд жэгдэ алхална. Баярта маршын хүгжэмые олон тоото горн, барабанууд дабтана.

Алдар солын хүшөөгэй дэргэдэ болоһон митингые КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь С. Н. Булдаев нээгээ. Военком Я. П. Емельянов, Эсэтэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша В. Л. Игнатюк, комсомолой райкомой секретарь Г. В. Киберев, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэд Д. Воробьев гэгшэд сугларагшадай үмэнэ үгэ хэлэбэ.

Шаналал гашуудалай хүгжэм доро сэсэгүүд, гирляндануудай хүшөөгэй дэргэдэ табигдажа, тутууд ганхуулагдана. Сугларагшад минутын турша анирүй зогсоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан сэрэгшэдые һолон хүндэлнэ. «Баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!» гэһэн үгэнүүд талмай дээгүүр зэдэлнэ. Салют найрна. Энээгээр митинг хаагдаба.

С. ЮРЬЕВА.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

НЬЮ-ЙОРК

Эб найрамдалай политика дэмжэнэ

ТАСС

«Уласхоорондын байдалай түгшүүрилэй һуларалгада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ түйлай ехэ үүргэ дүүргэһэнэйнь түлөө хүн түрэлтэн Советскэ Союзай үмэнэ ехэ уялгатай», — гээд «Нью-уорлд ревью» гэжэ түрүү үзэлтэй журналай редактор Джессика Смит ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан эб найрамдалта программа бэелүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэл зүбшэн хэлсэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй һая болоһо үнгэрөөшэ Пленум эб найрамдалта энэ политикынь үшөө дахин гэршэлээ гээд Джессика Смит хэлээ.

Империалис эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр хэһэн тэмсэлдэнь вьетнам арадта сэгшэнэгүй туһа хүргэхэдөө, Советскэ Союз эб найрамдалай хэрэгтэ горитой туһа нэмэри оруулаа гээд Джессика Смит тэмдэглэбэ.

«Камбоджые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо, Индохитадтахи дай улам һүжэрөөжэ байхын» орондо Холбоото Штадууд Советскэ Союзай жэшээ дагаха зэргэтэй гээд тэрэ хэлэнэ.

ПРАГА

Чехословаки ба ФРГ-гэй хоорондын хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи харилсаа һайжаруулха договор баталха тухай ЧССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын тусхай хөөрэлдөөнүүд майн 7-до Прагада эхилээ гээд ЧТК агентство мэдээсэнэ.

ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Гетц — Чехословакиин делегацие, ФРГ-гэй МИД-эй статс-секретарь П. Франк ФРГ-гэй делегацие толгойлно.

Хөөрэлдөөнүүдэй эхилхын урда тээ ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Хнеупек П. Франктай уулзажа, хөөрэлдэһэн байна.

ПРАГА

Эд бараанай эрьесэ түргэдэнэ

ТАСС

ЧССР-эй, Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хоёр шэнэ хэлсээндэ гар табиба.

Энэ жэлдэ СССР-эй ба Чехословакиин хоорондо эд бараанай эрьесэ 2,7 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, 9 процентээр дээшэлхэ байна.

СССР нефть, байгаалиин газ, металлнуудай руда, хүнгэн автомобиль, тоолон тодорхойлолгын техникэ, металл отолдог станогуудые Чехословакиин арадай ажахыда табиха юм. Ээлжээндээ ЧССР химиин, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин станогууд, түхеэрэлгэнүүд, ашаанай автомобильнууд, трамвайнууд, локомотивууд, шэл ба гутал СССР-тэ эльгээхэ.

АЖАБАЙДАЛААР ШАЛГАГДАҺАН ХАРАА ШЭГЛЭЛ

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй дүнгүүд, Майн нэгэндэ Улаан талмай дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, нүхэр Брежневтэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олголго тухай аха дүү социалис оронуудай хэблэл, элдэб гүрэнүүдэй газетэ, журналнууд үргэнөөр бэшэнэ. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха, социалис оронуудай хүсэ шадал бэхижүүлхэ, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор харилсан оршодог харилсаа хүгжөөхэ, уласхоорондын харилсаа холбоо үргэдхэхэ хэрэгтэ КПСС-эй бэелүүлдэг политика шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэхэдээ, энэ политикын амжалтанууд КПСС-эй ЦК-гай, Л. И. Брежневэй ажал ябуулгатай нягта холбоотой гээд бэшэнэ. Совет гадаадын политика бэелүүлгэдэ тэрэнэй ехэ туһа хүргэжэ байһые үндэрөөр тэмдэглэнэ.

БЕРЛИН. Гитлеровскэ фашизмһаа немец арадай сүлөөлэгдэһөөр 28 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митинг дээрэ СЕПГ-гэй ЦК-гай гэшүүн, СЕПГ-гэй Франкфуртскэ окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь Г. И. Хертвиг үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шухала удха шанартай байһые тэмдэглээ. Социализм, коммунизм байгуулха талаар, эб найрамдалай ба түгшүүрилые һуларуулгын аша туһада социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хамтын политика бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелнэ гэһэн ажабайдалаар шалгагдаһан баримтые Пленумэй тогтоол баталан гэршэлнэ гэбэ. Эб найрамдал сахин хамгаалхын тула түйлай ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө оратор КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ гүнзэгы талархалтай байһанаа мэдүүлээ. «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан тэрээндэ олгогдоһонтой дашарамдуулан, Л. И. Брежневтэ үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэбэ.

ВАРШАВА. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй тогтоол ехэ удха шанартай гэжэ Польшын хүн зон тоолоно гээд Уласхоорондын харилсаанай талаар Польшын институдай директор, Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо тогтоохо Польшын ниитын комитедэй түрүүлэгшэ М. Добросельский ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. КПСС-эй XXIV съездын баталһан эб найрамдалта программа бэелүүлхэдээ, СССР-эй түйлаһан ехэ амжалтанууд бидэниие баярлуулна. Эдэнь социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй амжалтанууд болоно гээд тоолонобди.

Л. И. Брежневтэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олгохо тухай мэдээсэл манай орондо халуунаар угтагдаа. Эб найрамдалта программа зохёон бэелүүлгэдэ совет коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшын ямар ехэ хүсэл эрмэлзэл, эршэ хүсэ гаргаһыень бидэ, полягууд, һайн мэдэнэбди. КПСС-эй, Советскэ Союзай гадаадын политика түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй, дэлхэйн бүхы ажалшадай аша туһада харюусана. Эгээл тиимэһээ тэрэниие үндэр гэн олониитэ халуунаар дэмжэнэ.

ПРАГА. Гадаадын политическэ асуудалнуудые зүбшэлһэн КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум XXIV съездһээ хойшонхи эгээн гол шухала ушар хэрэгүүдэй нэгэн болоо гээд «Творба» бэшэнэ. Гадаадын политикын талаар КПСС-эй хүтэлбэрин, нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн хүдэлмэри үндэр сэгнэлтэдэ хүртэмөөр.

СОФИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан олголго олон түмэн бүхэниие баярлуулна. Нүхэр Л. И. Брежнев эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө ямар сэхээр, шэн габьяатайгаар тэмсэнэ гэжэ «Поглед» газетэ бэшэнэ.

БАРУУН БЕРЛИН. «Майн 1-дэ Улаан талмай дээрэ болоһон митинг дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа һайжаруулха гэжэ Советскэ Союзай эрмэлзэдэг байһые элирхэйлэн харуулна», — гэжэ «Ди Вархайт» газетэ бэшэнэ. Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо тухай Ленинэй суртал һургаал уласхоорондын харилсаанай, хүнүүдэй ухаан бодолой талаар шэнэ шэнэ илалтануудые түйлажа байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүд батална гээд тэрэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

ХӨӨРЭЛДӨӨНЭЙ СТОЛОЙ СААНА, ИНДОХИТАДАЙ ГАЗАР ДЭЭРЭ

Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй Парижда баталагдаһанһаа хойшо гурба һараһаа үлүүтэй саг үнгэрөө. Лаосто амгалан байдал һэргээхэ ба национальна эблэрэлгэ түйлаха тухай хэлсээнэй баталагдаһаар хоёр һараһаа үлүү саг үнгэрөө. Хэрбээ Вьетнамай газар дээрэ буудалдаанай болоожо байһые, хэрбээ патриодуудай сүлөөлһэн Лаосой, Камбоджын газар дээрэ США-гай авиациин хаяһан бомбын тэһэржэ байһые хараада абабал, энэ талаар Индохитадай гурбан ороной арадууд зэмэтэй бэшэ. Индохитадтахи байдалай эбэй ёһоор заһаруулагдаха ушарые буруушаажа байһан баруунай хархис хүсэнүүд энэ талаар гэм зэмэтэй.

Париждахи хэлсээнэй шиидхэгдээгүй бүхы асуудалнуудые дары түргөөр шиидхэжэ, сэрэгэй бүхы ябуулгануудые болюулха зорилготой шухала шэнэ үүсхэл Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегаци сайгон захиргаанай түлөөлэгшэдтэй Парижэ шадарай Сель-Сен-Клу гэжэ багахан хотодо зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые хэхэ үедөө гаргаһан байна. Тиигэбэшье сайгоной түлөөлэгшэд энэ үүсхэлдэ харюусаагүй. Сайгон захиргаан хэлсээгээ эбдэһээр зандаа. Сайгон харуулшад урдынхяараа зэрлиг муухай аашa гаргана, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө хаагдаһан хэдэн зуугаад мянган хүн түрмэ шоронгуудта, концлагерьнуудта тамалагдан зобоогдоно.

Эб найрамдалай түлөө, хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхын түлөө Индохитадай арадуудай хэжэ байһан тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһанаа дэлхэйн олониитэ мэдүүлнэ.

Индохитадай арадуудай хэрэгүүдтэ империалис хамааралсалгада эсэс табигдаха ёһотой. Эб найрамдалай, эдэ арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай үнэн зүб хэрэг илан мандахал.

А. БИРЮКОВ.
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

БОНН

ГКП-гэй правлениин пленум

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерэхээ байһыень Германиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ К. Бахман амаршалаа.

Германиин Коммунис партиин правлениин майн 5—6-до Дюссельдорфдо болоһон Пленум дээрэ К. Бахман үгэ хэлэһэн байна.

Л .И. Брежневэй албанай хэрэгээр ерэлгэ манай оронуудай хоорондохи хани хүршэ ёһоной харилсаа хүгжөөлгэдэ шухала туһа нэмэри, Европодохи эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ ехэ ушар хэрэг болохынь тула бүхы юумэ хэхэбди гээд К. Бахман мэдүүлээ.

ФРГ-дэ ерэхээ байһантайнь д а ш а р а м д у у л а н, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалтые бэшэгые Германиин Коммунис партиин правлени һайшаагаа.

Германиин Коммунис партиин ээлжээтэ съезд байгша оной ноябриин 2—4-дэ Гамбургда зарлаха шиидхэбэри ГКП-гэй правлени абаа.

БЕРЛИН

ГЕРМАН—СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ НЕДЕЛИ

ТАСС

Герман-совет хани барисаанай заншалта недели майн 7-до ГДР-тэ эхилээ. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд К. Хагер, Э. Мюккенбергер, республикын партийна, гүрэнэй бусад ябуулагшад, ороной Национальна фронтдо нэгэдэһэн политическэ партинуудай ба олониитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, дипломатическа корпусой гэшүүд эндэхи «Космос» гэжэ кинотеатрта болоһон неделиин баяр ёһололой нээлгэдэ байлсаа.

ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Герман-совет хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй правлениин президиумэй гэшүүн М. Г[...] лах сугларагшадай үмэнэ [...] хэлэхэдээ, Советскэ Союзтай хани барисаанай недели жэл бүри үнгэргэхэ гэшээ [...] удха шанартай гэжэ тэмдэглэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ недели бүхы ороной [...] үнгэргэгдэжэ, Ленинэй ороной хани барисаа ба аха [...] гэй харилсаа холбоо сайндань бэхижүүлдэг байна.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан эб найрамдалта программын ехэ [...] шанартай байһые М. Гер[...] тэмдэглэбэ.

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шанда хүртэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ [...] телеграммын текст абтаа.

Газетымнай удаадахи номер майн 11-дэ гараха.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

СЭНХИР ЭКРАН

ИЛАЛТЫН ҮДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Һурагшадта — «Эдиршүүлэй творчество» гэһэн телевизионно клуб. 13.50 — «Баатаршалга» — телеальманах. 14.20 — К. Симонов. «Так и будет» — теле-зүжэг. 17.20 — «Мүнөөдэр — Илалтын үдэр». Армиин генерал Ф. М. Штеменкын үгэ хэлэлгэ. 17.30 — Д. Кабалевский. «Оркестртэй наадаха фортепианын гурбадахи концерт». 17.50 — Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ наһа барагшадай мүнхэ дурасхаалда минута соо анирүй зогсолго. 18.10 — Концерт. 18.20 — Поэт-фронтовигуудай дайнай үедэ зохёоһон шүлэгүүд. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — «Где же вы теперь, друзья-однополчане?» Телевизор харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон концерт.

«Орбита» харуулна:

21.00 — «Останкинодахи һайндэрэй үдэшэ». 22.45 — «Мүнөөдэр — Илалтын Үдэр». Армиин генерал Ф. М. Штеменкын үгэ хэлэлгэ. 22.55 — «Бү марта, нүхэр!» — телевизионно документальна фильм. 23.50 — Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ наһа барагшадай мүнхэ дурасхаал. Минута соо анирүй зогсолго. 00.10 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ЧЕТВЕРГ, МАЙН 10.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

15.05 — Үнгэтэ телевидени. Үхибүүдтэ «Буратиногой выставкэ». 15.35 — Һүүлэй һонин. 15.45 — РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо. 16.15 — Үнгэтэ телевидени. «Хүгжэмтэ уулзалганууд». 17.00 — О. ба А. Лавровтон. «Следствие ведут «знатоки» — теле-зүжэг, 5-дахи хэһэг. «Динозавр». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — 19.40 — Забһарлалга. 19.40 — Үнгэтэ телевидени. Ород романс. 20.15 — «Социалис оронуудай аха дүү хани барисаан».

«Орбита» харуулна:

20.45 — Телепанорама. (ородоор ба буряадаар дамжуулагдаха). 21.20 — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. «Газар — манай баялиг». 21.50 — «Хабарай фантази» — эстрадна шэнжэлэлгэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

20.45 — Чехословакиин телевидениин программа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. СССР-эй оборонын министрэй приказ. Нютагай Советүүдтэ һунгалтые угтуулан. Нютагай һонин. «Агрономой хабар» — фоторепортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Һунгагшадай захилаар: хүнүүдтэ таатай зохид байхын түлөө» — А. Мурашевай статья. «Уһалуури ба үтэгжүүлгэ» — К. Павловай статья. «Депутат ба газетэ» — Г. Клочихинай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Илалтын үдэртэ зорюулагдана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Хилын саана. «Хүшөөгэй дэргэдэ — сэсэгүүд» — Д. Рябовай статья. «Эдиршүүлэй творчествые хүгжөөхэ» — О. Степановагай статья.